चौमासिक
तथ्याङ्क गतिविधि

FOUR-MONTHLY STATISTICAL BULLETIN

YEAR-36, Volume-110, No.-3, 2013/14

(Third Trimester)

नेपाल सरकार

राष्ट्रिय योजना आयोगको सचिवालय

केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग

रामशाहपथ, थापाथली, काठमाण्डौ, नेपाल

वर्ष - ३६ पूर्णाङ्क - ११० अङ्क - ३
Year - 36 Volume - 110 No. - 3

चौमासिक
तथ्याङ्क गतिविधि
(Four-Monthly Statistical Bulletin)

२०७०/७१

तेस्रो चौमासिक

(चैत - असार)

प्रकाशकः
नेपाल सरकार
राष्ट्रिय योजना आयोगको सचिवालय
केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग
थापाथली, काठमाडौं ।
फोन नं.: ४२४५९४६, ४२४५९४७, ४२४५९४८, फ्याक्स नं.: ९७७-१-४२२७७२०
URL: www.cbs.gov.np

तथ्याङ्क गतिविधि, वर्ष - ३६, पूर्णाङ्क - ११०, अङ्क - ३ (चैत - असार)

सम्पादक मण्डलः

निर्देशक श्री तीर्थराज चौलागाँई – अध्यक्ष

निर्देशक श्री नेविनलाल श्रेष्ठ – सदस्य

निर्देशक श्री रामहरि गैह्रे – सदस्य

निर्देशक श्री राजन सिलवाल – सदस्य

त.अ. श्री कृष्णराज पाण्डे – सदस्य सचिव

सल्लाहकारः

उपमहानिर्देशक श्री सुमनराज अर्याल

उपमहानिर्देशक श्रीमती गंगादेवी दवाडी

उपमहानिर्देशक डा. श्री रूद्र सुवाल

यस प्रकाशनसँग संलग्न अन्य कर्मचारीहरूः

निर्देशक श्री कृष्ण तुलाधर

निर्देशक श्री सुरेश बस्न्यात

पुस्तकालय अधिकृत नानीराम कार्की

त.अ. श्री विश्वनाथ त्रिपाठी

त.अ. श्री ऋषिराम पोखरेल

तथ्याङ्क सहायक श्री दामोदर न्यौपाने

तथ्याङ्क सहायक श्री दिपेन्द्र सिंह धामी

कम्प्युटर सहायक श्री प्रनिल श्रेष्ठ

टा.ना.सु. इन्दिरा ढकाल

प्रकाशन प्रतिः १०००

सम्पादकीय

प्रत्येक आ.व. को तेश्रो अंकमा हामीले विगतदेखि नै सामाजिक क्षेत्रसंग सम्बन्धित तथ्याङ्कहरु प्रकाशन गर्दै आइरहेको कुरा हाम्रा पाठकहरुमा जानकारी गराउँदछौं । सामाजिक तथ्याङ्कका आयामहरु क्रमशः विस्तार हुँदैछन् र त्यसको माग पनि बढ्दो छ । हामीले त्यो फराकिँदै गइरहेको सामाजिक तथ्याङ्कको क्षेत्रलाई समेट्ने क्रम जारी नै छ। शिक्षा, स्वास्थ्य, सूचना तथा सञ्चार, मनोरञ्जन, सवारी साधन, पेट्रोलियम पदार्थ, दुर्घटना, दैवी प्रकोप, अपराध, निजामति कर्मचारी, शरणार्थी आदिबारे उपलब्ध भएसम्मका विस्तृत तथ्याङ्क यहाँ समेटिएको छ । यी विषय क्षेत्रको तथ्याङ्क तालिकासँगै सन्दर्भगत पृष्ठभूमि तथा उद्देश्यपरक परिच्छेदहरु पनि दिइएका छन् । वास्तवमा, हामी सामाजिक तथ्याङ्कसँग सम्बन्धित प्रत्येक आ.व.को तेस्रो चौमासिक तथ्याङ्क गतिविधि यस विभाग अन्तर्गतको लैङ्गिक तथा सामाजिक शाखाको विशेष सहयोगमा प्रकाशन गर्दछौं ।

सामाजिक तथ्याङ्कको संगालोको रुपमा प्रकाशित यस अंकका लागि क्षेत्रगत तथ्याङ्क उपलब्ध गराई सहयोग गर्नु हुने सबै संघ सस्था तथा निकायहरुलाई हामी धन्यवाद दिन चाहन्छौं । अन्त्यमा, यस चौमासिक तथ्याङ्क गतिविधिलाई थप रोचक र उपयोगी तुल्याउनका लागि हामी हाम्रा पाठकहरुबाट रचनात्मक सुझाव र सहयोगको अपेक्षा राख्दछौं ।

२०७१ असार
केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग ।

विषय सूची

क्र.सं.	विषय	पृष्ठ संख्या
१	शिक्षा	१
२.	स्वास्थ्य सेवा	१६
३.	सूचना तथा संचार	२२
४.	मनोरञ्जन	२६
५.	खेलकूद	२८
६.	सवारी साधन	२९
७.	पेट्रोलियम पदार्थ	३०
८.	सवारी दुर्घटना	३२
९.	दैवी प्रकोप	३४
१०.	अपराध	३६
११.	भूटानी शरणार्थी	३९
१२.	निजामती कर्मचारी	४०

शिक्षा

विद्यालय शिक्षा

नेपालमा विद्यालय शिक्षालाई प्राथमिक, निम्न माध्यमिक र माध्यमिक तहमा विभाजन गरी औपचारिक शिक्षा प्रदान गर्ने गरिन्छ । यसको अलावा Early Childhood Development (ECD) र पूर्व प्राथमिक तहमा समेत शिक्षा प्रदान गर्ने क्रममा हाल उक्त तहमा छात्र ५४५८२९ तथा ५०१२८८ छात्रा गरी जम्मा छात्र-छात्रा संख्या १०४७११७ रहेको पाइन्छ । नेपालमा शैक्षिक सत्र २०७० मा कुल शिक्षक संख्या २४६५३३ र कुल विद्यार्थी संख्या ८१७४१६७ रहेको देखिन्छ । गत शैक्षिक सत्रको तुलनामा कुल शिक्षक संख्यामा ७.३ प्रतिशतले कमी भएको देखिन्छ भने कुल विद्यार्थी संख्यामा १.९ प्रतिशतले कमी भएको पाईन्छ । अध्ययनरत जम्मा ८१७४१६७ विद्यार्थी संख्यामा ५०.३ प्रतिशत छात्राहरु रहेका छन् । त्यस्तै तहगत अनुसार विद्यार्थीहरुको प्रतिशत हेर्दा यस शैक्षिक सत्रमा पूर्व प्राथमिकमा १२.८ प्रतिशत, प्राथमिकमा ५३.८ प्रतिशत, निम्न माध्यमिकमा २२.४ प्रतिशत र माध्यमिकमा ११.० प्रतिशत विद्यार्थीहरु अध्ययनरत रहेको देखिन्छ ।

शैक्षिक सत्र २०७० मा कुल शिक्षक संख्या २४६५३३ रहेको छ । कुल शिक्षक संख्यामा पुरुष ७१.५ प्रतिशत र महिला २८.५ प्रतिशत रहेको पाईन्छ । विद्यालयको तह अनुसार अध्यापन कार्यमा संलग्न कुल शिक्षक संख्याको आधारमा प्राथमिक, निम्न माध्यमिक र माध्यमिक तहहरुमा क्रमश ४५.१, ३१.४ र २३.५ प्रतिशत शिक्षकहरु अध्यापन कार्यमा संलग्न रहेका देखिन्छन् । तहगत शिक्षिकाहरुमध्ये प्राथमिक, निम्नमाध्यमिक र माध्यमिक तहमा अध्यापन कार्यमा संलग्न शिक्षिकाहरु क्रमशः ५८.९, २७.६ र १३.६ प्रतिशत रहेको देखिन्छ । यस वर्षको विद्यालय शिक्षा अध्ययन तथा अध्यापन कार्यमा संलग्न विद्यार्थी तथा शिक्षक अनुपातलाई हेर्दा एक शिक्षक तथा शिक्षिका बराबर लगभग ३३ जना विद्यार्थीहरु रहेको पाइन्छ । विद्यालय शिक्षा सम्वन्धी थप विवरण निम्न तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

विद्यालय शिक्षा सम्वन्धी विवरण, शैक्षिक बर्ष २०७०

विकास क्षेत्र तथा तहगत शैक्षिक स्तर	विद्यालय	विद्यार्थी			शिक्षक		
		छात्र	छात्रा	जम्मा	शिक्षक	शिक्षिका	जम्मा
नेपाल		**४०६२९६७**	**४१११२००**	**८१७४१६७**	**१७६३२७**	**७०२०६**	**२४६५३३**
पूर्व प्राथमिक		५४५८२९	५०१२८८	१०४७११७			
प्राथमिक		२१७१८६४	२२२९९१६	४४०१७८०	६९८३५	४१३२६	१११९६१
निम्न माध्यमिक		९०३३१६	९२५०३५	१८२८३५१	५८०६४	१९३६१	७७४२५
माध्यमिक		४४१९५८	४५४९६१	८९६९१९	४८४२८	९५१९	५७९४७
पूर्वाञ्चल		**८०४९७५**	**८३९९४८**	**१६४४९२३**	**३९८९४**	**१३२२९**	**५३१२३**
पूर्व प्राथमिक	७९१५	११२०५४	१०७४२६	२१९४८०			
प्राथमिक		४१३६७४	४३६०९८	८४९७७२	१६५५७	८७४२	२५२९९
निम्न माध्यमिक		१८९४९५	१९४६०८	३८४१०३	१३२८३	३१०७	१६३९०
माध्यमिक		८९७५२	१०१८१६	१९१५६८	१००५४	१३८०	११४३४
मध्यमाञ्चल		**१३८६४८६**	**१३६९८६२**	**२७५६३४८**	**५२२८६**	**२६५६४**	**७८८५०**
पूर्व प्राथमिक	१००४८	१७९४०५	१६३९०३	३४३३०८			
प्राथमिक		७७५७८९	७८०१९३	१५५५९८२	१९७०८	१२३६६	३२०७४
निम्न माध्यमिक		२८५७८६	२८२१७८	५६७९६४	१६५०७	९०६८	२५५७५
माध्यमिक		१४५५०६	१४३५८८	२८९०९४	१६०७१	५१३०	२१२०१
पश्चिमाञ्चल		**७७४८२५**	**७६२७७७**	**१५३७६०२**	**४१६१६**	**१७००९**	**५८६२५**
पूर्व प्राथमिक	७२५०	११७४८६	१०३९७०	२२१४५६			
प्राथमिक		३८५९४६	३८३०३५	७६८९८१	१५१३६	१०५७०	२५७०६
निम्न माध्यमिक		१८०६७३	१८२९४६	३६३६१९	१३७४९	४६१७	१८३६६
माध्यमिक		९०७२०	९२८२६	१८३५४६	१२७३१	१८२२	१४५५३
मध्य पश्चिमाञ्चल		**६४८६८०**	**६६७६६८**	**१३१६३४८**	**२३५४९**	**८०५१**	**३१६००**
पूर्व प्राथमिक	५३१८	७८७०२	७३३७७	१५२०७९			
प्राथमिक		३५८३३२	३७०३२२	७२८६५४	१०७०८	५७१६	१६४२४
निम्न माध्यमिक		१४७७७७	१५७१८९	३०४९६६	७६५८	१५९६	९२५४
माध्यमिक		६३८६९	६६७८०	१३०६४९	५१८३	७३९	५९२२
सुदूर पश्चिमाञ्चल		**४४८००१**	**४७०९४५**	**९१८९४६**	**१८९८२**	**५३५३**	**२४३३५**
पूर्व प्राथमिक	४०९१	५८१८२	५२६१२	११०७९४			
प्राथमिक		२३८१२३	२६०२६८	४९८३९१	७७२६	३९३२	११६५८
निम्न माध्यमिक		९९५८५	१०८११४	२०७६९९	६८६७	९७३	७८४०
माध्यमिक		५२१११	४९९५१	१०२०६२	४३८९	४४८	४८३७

विद्यालय शिक्षा सम्वन्धी तुलनात्मक विवरण

शैक्षिक बर्ष	विद्यालय	विद्यार्थी			शिक्षक		
		छात्र	छात्रा	जम्मा	शिक्षक	शिक्षिका	जम्मा
२०५७	२५६८९	२९४२१९०	२१३८८५२	५०८१०४२	–	–	१४३२६३
२०५८	२६०३६	२९५४८००	२२५६६७८	५२११४७८	–	–	१४२७५२
२०५९	२५११४	३१४६३२८	२४७४०९९	५६२०४२७	–	–	१५४९२०
२०६०	२६७९६	३२०७७९८	२५८६५१३	५७९४३११	–	–	१६१०८६
२०६१	२६२७७	३५६०४९३	३०१३९८८	६५७४४८१	१११११६५	३६५१२	१४७६७७
२०६२	३०६९६	३९२९४८६	३४५७७४१	७३८७२२७	७४६७३	१९७७२	९४४४५
२०६३	२८१३१	३५८२४३२	३२७२७८८	६८५५२१९	९८०५९	४३५४६	१४१६०५
२०६४	२९४४८	३८२९४०६	३५२७१११	७३५६५१७	११६३६२	४९०६१	१६५४२३
२०६५	३११५६	४०२१३६३	३८२४४३७	७८४५८००	१३८७०८	६८८५९	२०७५६७
२०६६	३२१३०	४१७१७१९	४०७०९९२	८२४२७११	१४७६१२	७५२९२	२२२९०४
२०६७	३३१६०	४२५५३९६	४२२६९४०	८४८२३३६	१५८,६६३	८८,४२०	२४७,०८३
२०६८	३४३६१	३८१७२१०	३८३४७८५	८५००५६४	१६५३४७	९२८९०	२५८,२३७
२०६९	३४७८२	४१४९५७६	४१८१४०७	८३३०९८३	१७१५६७	९४४०४	२६५९७१

स्रोत : Flash I report 2069 (2013/14) **शिक्षा विभाग, सानोठिमी, भक्तपुर ।**

द्रष्टव्य:

१. एउटै विद्यालयमा यदि पूर्व प्राथमिक, प्राथमिक, निम्न माध्यमिक र माध्यमिक तहको पढाई भएमा सो विद्यालयलाई पूर्व प्राथमिक, प्राथमिक, निम्न माध्यमिक तथा माध्यमिकमा समेत छुट्टाछुटै राखिएकोले ती चार विद्यालयको जोड जम्मा संख्यासंग नमिल्न सक्छ ।

२. निजी विद्यालय विवरण पनि समावेश छ ।

३. पूर्व प्राथमिक विद्यालयको शिक्षक विवरण प्राप्त नभएको ।

४. पूर्व प्राथमिक तहको विद्यार्थी संख्यामा Early Childhood Development समूहको बालबालिकाहरुको संख्या पनि समावेश भएको ।

कूल भर्ना दर (GER) तथा खूद भर्ना दर (NER)

नेपालको विद्यालय शिक्षामा २०७० सालमा खूद भर्ना दर प्राथमिक, निम्नमाध्यमिक र माध्यमिक तहहरुमा क्रमश: ९५.६, ७२.६ र ५४.९ रहेको पाईन्छ । प्राथमिक तहको खूद भर्ना दर सबैभन्दा बढी पश्चिमाञ्चल विकास क्षेत्रमा छ भने सबैभन्दा कम मध्य पश्चिमाञ्चल क्षेत्रमा देखिन्छ । निम्नमाध्यमिक र माध्यमिक तहहरुमा खूद भर्ना दर क्रमश: सबैभन्दा बढी सुदूर पश्चिमाञ्चल र पश्चिमाञ्चल विकास क्षेत्रमा र सबैभन्दा कम मध्यमाञ्चल क्षेत्रमा रहेको देखिन्छ ।

नेपालमा २०६९ सालमा विभिन्न तहमा अध्ययनरत छात्रा तथा छात्रको कूल तथा खुद भर्ना दर

विवरण	विकास क्षेत्र	तह								
		प्राथमिक			निम्नमाध्यमिक			माध्यमिक		
		छात्रा	छात्र	जम्मा	छात्रा	छात्र	जम्मा	छात्रा	छात्र	जम्मा
कूल भर्ना दर	**नेपाल**	**१४२.४**	**१३१.६**	**१३६.८**	**८६.२**	**८२.४**	**८४.३**	**६९.०**	**६८.३**	**६८.७**
	पूर्वाञ्चल	१३०.७	११९.६	१२५.१	८५.५	८१.४	८३.४	७१.०	६३.७	६७.४
	मध्यमाञ्चल	१४२.२	१३१.७	१३६.८	७४.४	७४.१	७४.४	६४.७	६५.५	६५.१
	पश्चिमाञ्चल	१४१.२	१३४.५	१३७.८	९१.८	८८.४	९०.१	७२.२	७३.१	७२.६
	मध्य पश्चिमाञ्चल	१५३.३	१४३.८	१४८.५	१०१.६	९३.६	९७.६	६९.५	६९.२	६९.३
	सुदूर पश्चिमाञ्चल	१५२.४	१३२.२	१४२	९५.४	८५.९	९०.६	७१.८	७७.६	७४.६
खुद भर्ना दर	**नेपाल**	**९५**	**९६.२**	**९५.६**	**७३.५**	**७१.७**	**७२.६**	**५४.६**	**५५.१**	**५४.९**
	पूर्वाञ्चल	९५२	९५.९	९५.६	७४.२	७२.१	७३.१	५७.८	५५.४	५६.६
	मध्यमाञ्चल	९५.१	९६.४	९५.८	६४.६	६४.३	६४.५	५१.३	५१.८	५१.६
	पश्चिमाञ्चल	९५.८	९६.२	९६.०	७८.७	७७.८	७८.२	५९.०	५९.७	५९.३
	मध्य पश्चिमाञ्चल	९३.९	९५.८	९४.९	८०.४	७७.३	७८.८	५१.८	५२.९	५२.४
	सुदूर पश्चिमाञ्चल	९४.३	९३.२	९५.३	८३.५	७७.६	८०.५	५४.८	५९.७	५७.२

स्रोत : Flash I Report 2069 (2012/13), शिक्षा विभाग ।

एस.एल.सी.परीक्षा

विद्यालय शिक्षा पुरा गरी उच्च शिक्षा हासिल गर्ने योग्यताको रुपमा लिइने एस.एल.सी. परीक्षा प्रत्येक वर्ष परीक्षा नियन्त्रण कार्यालयबाट संचालन हुने गर्दछ । २०६९ सालको एस.एल.सी. नियमित परीक्षामा जम्मा ४०४००९ विद्यार्थीहरु सम्मिलित भएका थिए । सम्मिलित विद्यार्थीहरुमध्ये १६९१६१ अर्थात ४१९ प्रतिशत विद्यार्थीहरु उत्तीर्ण भएको देखिन्छ। उत्तीर्ण परीक्षार्थीहरुमा छात्रतर्फ ९७२२० तथा छात्रातर्फ ७१९४१ रहेको पाईन्छ । यस वर्ष गत वर्षको तुलनामा ३.६ प्रतिशत न्यून विद्यार्थीहरु सम्मिलित भएको देखिन्छ । त्यस्तै परीक्षामा सम्मिलित भई उत्तीर्ण भएका परीक्षार्थीहरु उत्तीर्ण श्रेणी अनुसार हेर्ने हो भने विशिष्ट श्रेणीमा १०.१ प्रतिशत, प्रथम श्रेणीमा ४५.२ प्रतिशत, द्धितीय श्रेणीमा ४१.७ प्रतिशत र तृतीय श्रेणीमा ३.० प्रतिशत विद्यार्थीहरु उत्तीर्ण भएको देखिन्छ ।

नियमित एल.एल.सी. परीक्षामा सम्मिलित तथा उत्तीर्ण विद्यार्थीहरुको संख्यात्मक विवरणको आधारमा विकास क्षेत्र अनुसार पूर्वाञ्चलमा सम्मिलित विद्यार्थीहरुमध्ये १३.७ प्रतिशत, मध्यमाञ्चलमा २३.३ प्रतिशत, पश्चिमाञ्चलमा २१.५ प्रतिशत, मध्य पश्चिमाञ्चलमा १०.५ प्रतिशत र सुदूर पश्चिमाञ्चलमा ११.१ प्रतिशत उत्तीर्ण भएको थिए । २०६९ सालको एस.एल.सी.परीक्षामा सम्मिलित परीक्षार्थीहरुमध्ये सबभन्दा बढी मध्यमाञ्चलमा र सबभन्दा कम मध्य पश्चिमाञ्चलमा उत्तीर्ण भएको देखिन्छ । नियमित एस.एल.सी. परीक्षा सम्वन्धी थप विवरण निम्न तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

नियमित एस.एल.सी. परीक्षा सम्वन्धी विवरण, २०६९

विकास क्षेत्र	सम्मिलित परीक्षार्थी संख्या			उत्तीर्ण परीक्षार्थी संख्या			श्रेणी			
	छात्र	छात्रा	जम्मा	छात्र	छात्रा	जम्मा	बिशिष्ट	प्रथम	द्वितीय	तृतीय
नेपाल	२०६२४१	१९७७६८	४०४००९	९७२२०	७१९४१	१६९१६१	१७११४	७६५०९	७०४७१	५०६७
पूर्वाञ्चल	४२८७६	४४६५०	८७५२६	१६१६४	११९९३	११९९३	२१७९	१२११४	१२५२५	१३३९
मध्यमाञ्चल	७१९१६	६६१६५	१३८०८१	४०८९८	३२११८	३२११८	१०७९०	३७९३९	२३१६३	११२४
पश्चिमाञ्चल	४०१९४	३९७८७	७९९८१	२२८५९	१७२२६	१७२२६	३३९०	१८१३७	१७६७४	८८४
मध्यपश्चिमाञ्चल	२७९१६	२६५८६	५४५०२	९०३२	५७२९	५७२९	५०१	४६०७	८६६९	९८४
सुदूर पश्चिमाञ्चल	२३३३९	२०५८०	४३९१९	८२६७	४८७५	४८७५	२५४	३७१२	८४४०	७३६

नियमित एस.एल.सी. परीक्षा सम्वन्धी तुलनात्मक विवरण

साल	सम्मिलित परीक्षार्थी संख्या			उत्तीर्ण परीक्षार्थी संख्या			श्रेणी			
	छात्र	छात्रा	जम्मा	छात्र	छात्रा	जम्मा	बिशिष्ट	प्रथम	द्वितीय	तृतीय
२०५८	९१७८९	६०५४५	१५२३३४	३१६२५	१५९४०	४७५६५		१९८२२	२५५२९	२२१४
२०५९	१००३७५	७००१४	१७०३८९	३५९६०	१८६४७	५४६०७		२०९६९	३०७२७	२९११
२०६०	१०१८७२	७३५४६	१७५४१८	५११५८	२९८५०	८१००८	१५६८	२८७२३	४५४४५	५२७२
२०६१	१२११९२	९५१११	२१६३०३	५२५८८	३११५९	८३७४७	१८५६	३१०२९	४५८८८	४९७४
२०६२	१२६२६४	९८७६७	२२५०३१	६४७७२	३९८८१	१०४६५३	४०००	४१९८३	५३७७६	४८९४
२०६३	१४८४२०	१२५७९०	२७४२१०	९३९३४	६६८६८	१६०८०२	७४९८	५६१५३	८९६५३	७४८९
२०६४	१६३३७०	१४०७०८	३०४०७८	११२९७५	८२७१४	१९५६८९	९८९२	७४७०७	१०५५९२	५५०८
२०६५	१८४१८२	१५८४५०	३४२६३२	१३२६६२	१०१९४०	२३४६०२	११३०४	८७७७२	१२५४२१	१०१०५
२०६६	२०५२८१	१७९८६५	३८५१४६	१३८७१६	१०८९७३	२४७६८९	१६८५९	९३३३९	१२८०७५	९४१६
२०६७	२१०२९४	१८७५३९	३९७८३३	१२५३४२	९७२२६	२२२५६८	२०२७८	८३२०९	११०७७५	८३०६
२०६८	२१५००८	२०४११३	४१९१२१	११२६२७	८७०८७	१९९७१४	१८०१६	७७९४४	९४८७५	८८७९
२०६९	२०६२४१	१९७७६८	४०४००९	९७२२०	७१९४१	१६९१६१	१७११४	७६५०९	७०४७१	५०६७

स्रोत : परीक्षा नियन्त्रण कार्यालय, सानोठिमी ।

नोट : वि.सं. २०५९ सम्म विशिष्ट श्रेणीको प्रावधान नरहेको ।

उच्चमाध्यमिक शिक्षा

नेपालको शैक्षिक संरचनालाई अर्न्तराष्ट्रिय स्तर अनुकूल बनाउन १० वर्षे विद्यालय शिक्षामा थप २ वर्ष गरी उच्च माध्यमिक विद्यालय संचालन गरिएको छ। निजी तथा सरकारी दुबै स्तरमा उच्च माध्यमिक विद्यालयहरुको विस्तार तीव्र गतिले भए अनुरुप हाल उच्च माध्यमिक शिक्षा कार्यक्रम संचालन गर्नको लागि ३५९६ वटा सामुदायिक, निजी (१-१२), निजी (०२) तथा क्याम्पसजस्ता उच्च माध्यमिक विद्यालयहरुले सम्वन्धन प्राप्त गरिसकेका छन्। यस्ता सम्बन्धन प्राप्त विद्यालयहरुले २०६९ सालमा उच्च माध्यमिक शिक्षा अर्न्तगत कक्षा ११ र १२ मा परीक्षामा सम्मिलित नियमित विद्यार्थीहरुको कूल संख्या ५११८३५ रहेको छ जसमध्ये छात्र ५२.४ प्रतिशत र छात्रा ४७.६ प्रतिशत रहेको देखिन्छ।

उच्च माध्यमिक शिक्षा परिषद्को मुख्य कार्यक्रम परीक्षा संचालन गर्नु रहेको छ। उच्च माध्यमिक तहमा वार्षिक परीक्षा प्रणाली अनुरुप २०७० सालमा संचालन भएको १२ कक्षाको नियमित परीक्षामा सम्मिलित भएका विद्यार्थीहरुको संख्या २४७०८४ पुगेको देखिन्छ। विकास क्षेत्र अनुसार कक्षा ११ र १२ को परीक्षामा सम्मिलित विद्यार्थीसम्बन्धी थप विवरण निम्न तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

विकास क्षेत्र अनुसार कक्षा ११ र १२ को परीक्षामा सम्मिलित नियमित विद्यार्थी संख्या,२०७०

विकास क्षेत्र	कक्षा ११			कक्षा १२		
	छात्र	छात्रा	जम्मा	छात्र	छात्रा	जम्मा
पूर्वाञ्चल	२२२८०	२१८७३	४४१५३	१९८२१	२२७४५	४२५६६
मध्यमाञ्चल	६०२८७	५०६५१	११०९३८	५५४१३	४८६१५	१०४०२८
पश्चिमाञ्चल	२६७६६	२७४६१	५४२२७	२६३५६	२४२१३	५०५६९
मध्य पश्चिमाञ्चल	१५०१४	१२५९४	२७६०८	१३७४८	१२७१२	२६४६०
सुदूर पश्चिमाञ्चल	१५५३८	१२२८७	२७८२५	१२९५०	१०५११	२३४६१
नेपाल	**१३९८८५**	**१२४८६६**	**२६४७५१**	**१२८२८८**	**११८७९६**	**२४७०८४**

स्रोत : उच्च माध्यमिक शिक्षा परिषद, सानोठिमी, भक्तपुर।

उच्च माध्यमिक शिक्षा अर्न्तगत दश जोड दुई (१२ कक्षाको) परीक्षामा नियमित विद्यार्थी सम्मिलित तथा उत्तीर्ण संख्या सम्वन्धी तुलनात्मक विवरण

साल	परीक्षार्थी			उत्तीर्ण परीक्षार्थी		
	छात्र	छात्रा	जम्मा	छात्र	छात्रा	जम्मा
२०६०	२१,५२६	१५,५७३	३७,०९९	७,४८८	४,४७०	११,९५८
२०६१	३२,९१५	२४,६९८	५७,६१३	१३,४३४	९,२१२	२२,६४६
२०६२	५७,०८२	४३,८५८	१,००,९४०	३०,८९३	२२,१७०	५३,०६३
२०६३	४९,३७७	४०,५४३	८९,९२०	२८४७२	२१,५२६	४९,९९८
२०६४	५५,४४८	४५,३१२	१,००,७६०	३१,४५७	२४,६३०	५६,०८७
२०६५	७४,२१५	५८,५६०	१,३२,७७५	३६,८७५	३०,५४७	६७,४२२
२०६६	९५,३२८	९२,२५५	१८७,५८३	४८,२५१	३९,७५१	८८,००२
२०६७	९४,८१२	९२,००५	१८६,८१७	४७,८०३	३९४०५	८७,२०८
२०६८	**१३५०८७**	**१२८८९२**	**२६३९७९**	**६७००५**	**५८५१८**	**१२५५२३**
२०६९	**२८४९३९**	**२५९५१८**	**५४४४५७**			

उच्च शिक्षा

राष्ट्रभक्त, अनुशासित, दक्ष उत्पादनशील जनशक्तिको निर्माणमा शिक्षाले महत्वपूर्ण भूमिका खेलेको हुन्छ । नेपालमा शिक्षाको विकासको निम्ति राष्ट्रिय शिक्षा पद्धति अनुरुप कार्यान्वयनको प्रयास भएको देखिन्छ । नेपाली जनसमुदायलाई गुणस्तरयुक्त शिक्षा प्रदान गर्न सरकारी, गैरसरकारी र निजी क्षेत्रबाट संचालित विद्यालय, क्याम्पस र विश्वविद्यालयको संख्यामा पनि वृद्धि हुदै गएको छ । देशको प्राज्ञिक तथा शैक्षिक क्षेत्रमा त्रिभुबन विश्वविद्यालय, नेपाल संस्कृत विश्वविद्यालय, काठमाण्डौ विश्वविद्यालय, पूर्वाञ्चल विश्वविद्यालय, पोखरा विश्वविद्यालय र बी.पी.कोइराला स्वास्थ्य विज्ञान प्रतिष्ठानले महत्वपूर्ण योगदान पुऱ्याएका छन् । नेपालको उच्च शिक्षामा महत्वपूर्ण योगदान पुऱ्याउने यी विभिन्न विश्वविद्यालयहरुको विस्तृत विवरण तल प्रस्तुत गरिएको छ ।

त्रिभुवन विश्वविद्यालय

नेपालमा हालसम्म खोलिएका विश्वविद्यालयहरुमध्ये त्रिभुवन विश्वविद्यालय नेपालको जेष्ठ विश्वविद्यालय हो । नेपालमा उच्च शिक्षाको विकास गर्ने उद्देश्यले २०१६ सालमा यसको स्थापना गरिएको हो । स्थापना कालदेखि नै यस संस्थाले राज्यलाई आवश्यक पर्ने मध्यम तथा उच्चस्तरीय जनशक्ति तयार गर्ने कार्यमा आवद्ध भई उत्तरदायी ढंगले राष्ट्रको एक प्रमुख शैक्षिक संस्थाको रुपमा भूमिका निर्वाह गर्दै आईरहेको छ । यसले त्रिभुवन विश्वविद्यालय ऐन अन्तर्गत रही देशव्यापी रुपमा विविध विधाहरुमा अध्ययन/अध्यापन, अनुसन्धान/अन्वेषण सम्बन्धी कार्यहरु सम्पादन गर्दै मानवीय संसाधनको पूँजी विकासमा योगदान पुऱ्याउँदै आएको छ । उच्च शिक्षाको माध्यमबाट गुणस्तरीय उच्च जनशक्ति उत्पादन गर्ने मुलुकको शिक्षा नीति अनुरुप प्राविधिक तथा अप्राविधिक मध्यम तथा उच्चस्तरीय जनशक्ति उत्पादन गर्ने कार्यमा आंगिक तथा निजी श्रोतबाट संचालित क्याम्पसहरु संलग्न रहेका छन् । यस विश्वविद्यालय अर्न्तगत ५ (पाँच) प्राविधिक अध्ययन संस्थानहरु इन्जिनीयरिङ्ग, चिकित्साशास्त्र, कृषि तथा पशु विज्ञान, वन विज्ञान र विज्ञान तथा प्रविधि अध्ययन संस्थानका साथै व्यवसायिक एवं साधारण विषयका ४ (चार) संकायहरु मानविकी तथा समाजशास्त्र, व्यवस्थापन, शिक्षा शास्त्र र कानून संकाय रहेका छन् । यस विश्वविद्यालयमा ६० वटा आंगिक क्याम्पसहरु रहेका छन् ।

त्रिभुवन विश्वविद्यालयको आफ्नै सीमित श्रोत र साधनबाट संचालित अर्थात आंगिक क्याम्पसहरुमा शैक्षिक वर्ष २०६९/७० मा मुलुकभरी अध्ययन गर्ने जम्मा विद्यार्थी संख्या २७३३४९ रहेको छ । शैक्षिक सत्र २०६९/७० मा अन्य अध्ययन संस्थानहरुको तुलनामा शिक्षाशास्त्र अध्ययन संस्थानमा सबभन्दा बढी विद्यार्थीहरु (३५.० प्रतिशत) अध्ययनरत देखिन्छन् । शैक्षिक वर्ष २०६९/७० मा अध्ययनरत कूल विद्यार्थीहरुमध्ये प्रमाणपत्र तहमा ०.९ प्रतिशत, स्नातक तहमा ६७.५ प्रतिशत, स्नातकोत्तर तहमा ३०.४ प्रतिशत र पी.एच्.डी. तथा अन्य तहमा १.२ प्रतिशत विद्यार्थीहरु अध्ययन गरिरहेको देखिन्छ । लिङ्ग अनुसार हेर्ने हो भने त्रिभुवन विश्वविद्यालय अन्तर्गत अध्ययन गर्ने प्रत्येक तहका कूल विद्यार्थीहरुमध्ये प्रमाणपत्र, स्नातक र स्नाकोत्तर तहमा छात्राको प्रतिशत क्रमश : ३७.६, ४२.१ र ३४.३ रहेको देखिन्छ । त्रिभुवन विश्वविद्यालय अर्न्तगत शैक्षिक वर्ष २०६९/७० मा अध्ययनरत विद्यार्थीहरुसंग सम्वन्धित थप विवरणहरु निम्न तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

त्रिभुवन विश्वविद्यालय अर्न्तगत शैक्षिक वर्ष २०६९/७० मा अध्ययनरत विद्यार्थीहरुको तहअनुसार विवरण :

तह		इन्जिनियरिङ्ग	कृषि र पशु विज्ञान	चिकित्सा शास्त्र	वन विज्ञान	विज्ञान तथा प्रविधि	प्राविधिकको जम्मा	कानून	ब्यवस्थापन	शिक्षा शास्त्र	मानविकी	साधारणको जम्मा	कूल जम्मा
प्रमाणपत्र	छात्र	१५१०					१५१०						१५१०
	छात्रा	१८९		७२०			९०९						९०९
	जम्मा	**१६९९**		**७२०**			**२४१९**						**२४१९**
स्नातक	छात्र	२७०७	८२०	४२४	३४०	१३०८४	१७३७५	३९२५	२७०२१	३४५९३	२३८६९	८९४०८	१०६७८३
	छात्रा	४०९	३०७	५८०	१३८	३२२४	४६५८	१३१६	१८०२७	३५२६०	१८३८४	७२९८७	७७६४५
	जम्मा	**३११६**	**११२७**	**१००४**	**४७८**	**१६३०८**	**२२०३३**	**५२४१**	**४५०४८**	**६९८५३**	**४२२५३**	**१६२३९५**	**१८४४२८**
स्नातकोत्तर	छात्र	३७२	१७३	९७	५६	१६०८	२३०६	१६९	१४१४२	१८१५६	१९९११	५२३७८	५४६८४
	छात्रा	७८	३०	१०८	१२	७१७	९४५	१०	७९८२	७५४७	१२०२०	२७५५९	२८५०४
	जम्मा	४५०	२०३	२०५	६८	२३२५	३२५१	१७९	२२१२४	२५७०३	३१९३१	७९९३७	८३१८८
एम्. फिल.	छात्र								५३	४४	१०६	२०३	२०३
	छात्रा								३५	८	५१	९४	९४
	जम्मा								**८८**	**५२**	**१५७**	**२९७**	**२९७**
पी.एच्.डी.	छात्र		४			१११	११५	५०	१०४	११	६५४	८१९	९३४
	छात्रा		०			२७	२७	५	७		१०८	१२०	१४७
	जम्मा		**४**			**१३८**	**१४२**	**५५**	**१११**	**११**	**७६२**	**९३९**	**१०८१**
अन्य	छात्र										१०१८	१०१८	१०१८
	छात्रा										९१८	९१८	९१८
	जम्मा										**१९३६**	**१९३६**	**१९३६**
कूल जम्मा	छात्र	४५८९	९९७	५२१	३९६	१४८०३	२१३०६	४१४४	४१३२०	५२८०४	४५५५८	१४३८२६	१६५१३२
	छात्रा	६७६	३३७	१४०८	१५०	३९६८	६५३९	१३३१	२६०५१	४२८१५	३१४८१	१०१६७८	१०८२१७
	जम्मा	**५२६५**	**१३३४**	**१९२९**	**५४६**	**१८७७१**	**२७८४५**	**५४७५**	**६७३७१**	**९५६१९**	**७७०३९**	**२४५५०४**	**२७३३४९**

स्रोत : त्रिभुवन विश्वविद्यालय, काठमाडौं ।

त्रिभुवन विश्वविद्यालय विभिन्न शैक्षिक वर्षहरुमा भएको विद्यार्थी भर्ना विवरण :

शैक्षिक वर्ष	इन्जिनियरिङ्ग	कृषि र पशुविज्ञान	चिकित्सा शास्त्र	वन विज्ञान	विज्ञान तथा प्रविधि	प्राविधिकको जम्मा	साधारणको जम्मा	कूल जम्मा
०५०/५१	२०२९	६७५	१०९८	५४१	१४१०९	१८४५२		
०५१/५२	२०५२	५६५	११३६	४८३	११०२८	१५२६४		
०५२/५३	१९७४	५२०	१०३६	४०४	१११८२	१५११६		
०५३/५४	१९९८	६०२	११७३	४१०	१२०४७	१६२३०		
०५४/५५	२१७२	५९८	१२१२	३५३	११७००	१६०३५		
०५५/५६	२३६९	६९६	१२७१	४३५	१३६२०	१८४९१		
०५६/५७	३१५०	७४२	१४५३	३९६	११८७४	१७६१५		
०५७/५८	३६१०	७४५	१६०५	४०५	१२६१९	१८९८४		
०५८/५९	४०७४	७१८	१७४७	३६०	१२२६५	१९१६४		
०५९/६०	४२७६	५६२	१६६७	३५८	११४३३	१८२९६		
०६०/६१	४३०७	५८१	१७४०	३४८	११३९४	१८३७०		
०६१/६२	४०५०	६४३	१५४३	४३७	१२२१८	१८८९१		
०६२/६३	४५७१	६६८	१५७०	३७३	१३४४१	२०६२६		
०६३/६४	४७२०	७४२	१८३१	४३९	१४८४३	२२५७५		
०६४/६५	५०१७	८१७	१८८८	४५३	१५२२९	२३४०४		
०६५/६६	५५१३	८६०	१९५५	४८४	१७०६६	२५८७८		
०६६/६७	५५९८	११०१	२०२७	५५४	१२१३९	२१४१९	१३७९७५	१५९३९४
०६७/६८								
०६८/६९	५७५२	१०९२	२१३६	६३६	१२८५१	२२४३७	१२१४३२	१४३८९९

स्रोत : त्रिभुवन विश्वविद्यालय, काठमाडौं ।

नेपाल संस्कृत विश्वविद्यालय

नेपालमा हालसम्म स्थापना भएका विश्वविद्यालयहरुमध्ये नेपाल संस्कृत विश्वविद्यालय दोस्रो विश्वविद्यालय हो । संस्कृत भाषाको सम्बर्धन तथा विकासको लागि मुलुकभित्रै संस्कृत भाषामा उच्च शिक्षा प्रदान गर्ने उद्देश्य राखी यस विश्वविद्यालयको स्थापना भएको हो । यस विश्वविद्यालयको केन्द्रीय कार्यालय नेपालको मध्यपश्चिमाञ्चल विकास क्षेत्रको बेलभ्कुन्डी, दाङमा रहेको छ। यस विश्वविद्यालयमा १३ वटा आंगिक र १२ वटा सम्बन्धन प्राप्त क्याम्पसहरु रहेका छन् । यस विश्वविद्यालय अन्तर्गत शैक्षिक सत्र २०६९/७० मा ३१५६ जना छात्र र ८८३ जना छात्रा गरी जम्मा ४०३९ विद्यार्थीहरु अध्ययनरत छन् । शैक्षिक सत्र २०६९/७० मा प्रमाणपत्र तहमा २६.७ प्रतिशत, स्नातक तहमा ३५.३ प्रतिशत, स्नातकोत्तर (आचार्य) तहमा ७.३ प्रतिशत, पी.एच.डी.मा ५.३ प्रतिशत र विविध प्रशिक्षणमा २५.४ प्रतिशत विद्यार्थीहरु अध्ययनरत छन् । यस विश्वविद्यालय सम्वन्धी विवरण निम्न तालिकामा उल्लेख गरिएको छ ।

नेपाल संस्कृत विश्वविद्यालय तह अनुसार अध्ययनरत विद्यार्थीको विवरण, शैक्षिक सत्र ०६९/७०

अध्ययनरत तह		शैक्षिक सत्र ०६९/७०		
		छात्रा	छात्र	जम्मा
प्रमाणपत्र तह	संस्कृत उत्तरमध्यमा	२६५	७०७	९७२
	विज्ञान उत्तरमध्यमा	८	१५	२३
	आयुर्वेद उत्तरमध्यमा	३७	४८	८५
स्नातक	शास्त्री	१२६	६०१	७२७
	शिक्षा शास्त्री	१३०	४५४	५८४
	वि.ए.एम.एस	९	१०६	११५
स्नातकोत्तर (आचार्य)		३०	२६३	२९३
पी.एच.डी. (अनुसन्धान)		१९	१९७	२१६
विविध (भाषा प्रशिक्षण योग,कर्मकाण्ड)		२५९	७६५	१०२४
जम्मा		**८८३**	**३१५६**	**४०३९**
शैक्षिक सत्र ०६३/६४		५९७	२८७७	३४७४
शैक्षिक सत्र ०६४/६५		८१६	२५२३	३३३९
शैक्षिक सत्र ०६५/६६		१३९४	३४००	४७९४
शैक्षिक सत्र ०६६/६७		९४०	२,७९१	३७३१
शैक्षिक सत्र ०६७/६८		११९२	२७५३	३९४५
शैक्षिक सत्र ०६८/६९		९३७	२८३५	३७७२

स्रोत : नेपाल संस्कृत विश्वविद्यालय, बेलझुण्डी, दाङ ।

काठमाडौं विश्वविद्यालय

वि.सं. २०४८ मा तेस्रो विश्वविद्यालयको रूपमा काठमाडौं विश्वविद्यालयको स्थापना भएको हो । विज्ञान, इन्जिनियरिङ, व्यवस्थापन, फाइन आर्टस्, चिकित्साशास्त्र, शिक्षाशास्त्र विषयमा अध्ययन/अध्यापन हुने यस विश्वविद्यालयमा ६ वटा आङ्गिक र १५ वटा सम्बन्धन प्राप्त क्याम्पसहरू रहेकाछन् । यस विश्वविद्यालयमा एम्.फिल. र पी.एच्.डी. को समेत अध्ययन हुने गरेकोछ । शैक्षिक सत्र २०६९।७० मा यो विश्वविद्यालय अन्तर्गत १२,९५४ विद्यार्थीहरु अध्ययनरत छन् । अन्य थप विवरण निम्न तलिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

काठमाडौं विश्वविद्यालय अध्ययनरत विद्यार्थीहरुको विवरण, शैक्षिक सत्र २०६९/७०

अध्ययन संस्थान	तह अनुसार विद्यार्थी संख्या														
	स्नातक			स्नातकोत्तर			एम.फिल.			पी.एच.डी.			जम्मा		
	छात्र	छात्रा	जम्मा	छात्र	छात्रा	जम्मा	छात्र	छात्रा	जम्मा	छात्र	छात्रा	जम्मा	छात्र	छात्रा	जम्मा
मानवीकि तथा समाज शास्त्र	४३०	४२९	८५९	४८	४३	९१	०	०	०	९	३	१२	४८७	४७५	९६२
व्यवस्थापन	८११	७७४	१५८५	१२४	८५	२०९		०	०	०	०	०	९३५	८५९	१७९४
शिक्षा शास्त्र	१३९	१३०	२६९	०	०	०	१७१	३३	२०४	६२	६	६८	३७२	१६९	५४१
विज्ञान तथा प्रविधि	४२६	३६४	७९०	६२	५३	११५	३१	०	३१	२४	५	२९	५४३	४२२	९६५
चिकित्सा शास्त्र	३३२८	३५६५	६८९३	३८७	२७२	६५९	०	०	०	०	०	०	३७१५	३८३७	७५५२
इन्जिनियरिङ	९३९	१०५	१०४४	७०	१६	८६	०	०	०	९	१	१०	१०१८	१२२	११४०
जम्मा	**६०७३**	**५३६७**	**११४४०**	**६९१**	**४६९**	**११६०**	**२०२**	**३३**	**२३५**	**१०४**	**१५**	**११९**	**७०७०**	**५८८४**	**१२९५४**

स्रोत : विश्व विद्यालय अनुदान आयोग ।

काठमाडौं विश्वविद्यालय अन्तर्गत अध्ययनरत विद्यार्थीहरुको तह अनुसार विवरण

तह	विद्यार्थी	शैक्षिक सत्र						
		०५६/५७	०५७/५८	०५८/५९	०५९/६०	०६०/६१	०६१/६२	०६३/६४
प्रमाणपत्र	छात्र	३६५	३८७	४६६	४०६	४१८	४१८	१५७
	छात्रा	११८	१३७	१९३	२४०	३२२	३२२	१२२
	जम्मा	४८३	५२४	६५९	६४६	७४०	७४०	२७९
स्नातक	छात्र	४८८	५८६	२४५८	२३०६	२३३९	२२८७	९७३
	छात्रा	१७७	१९०	१४४७	१३८७	१५८४	१५५१	७३५
	जम्मा	६६५	७७६	३९०५	३६९२	३९२३	३८३८	१७०८
स्नातकोत्तर	छात्र	६४	१०७	२२३	२८६	३५२	३८७	२८६
	छात्रा	२८	४२	१३५	१३३	१४९	१६५	१८१
	जम्मा	९२	१४९	३५८	४१९	५०१	५५२	४६७
पी.एच.डी.	छात्र	३९	४०	६	१०	१४	१४	२४
	छात्रा	५	८	२	२	४	४	४
	जम्मा	४४	४८	८	१२	१८	१८	२८
कुल विद्यार्थी संख्या	छात्र	९५६	११२०	३१५३	३००७	३१२३	३१०६	१४४०
	छात्रा	३२८	३७७	१७७७	१७६२	२०५९	२०४२	१०४२
	जम्मा	१२८४	१४९७	४९३०	४७६९	५१८२	५१४८	२४८२

स्रोत : काठमाण्डौ विश्वविद्यालय ।

पूर्वाञ्चल विश्वविद्यालय

देशलाई विभिन्न विषयमा ज्ञान तथा सीप भएका दक्ष जनशक्ति आवश्यक पर्ने र एउटै विश्वविद्यालयले उक्त कार्य सम्पन्न गर्न व्यवस्थापकीय लगायतका विभिन्न कठिनाईहरुका कारणले सम्भव नहुने भएकोले नेपाल सरकारले क्षेत्रीय स्तरमा निजी स्रोत र साधनबाट विश्वविद्यालयहरु स्थापना गर्ने नीति लिए अनुरुप २०५१ सालमा पूर्वाञ्चल विश्वविद्यालयको स्थापना भएको हो । यस विश्वविद्यालयले उच्च शिक्षा क्षेत्रमा दक्ष जनशक्ति उत्पादन गर्ने कार्यमा महत्वपूर्ण भूमिका निर्वाह गरेको पाइन्छ । यस विश्वविद्यालयमा ३ वटा आंगिक तथा १२१ वटा सम्बन्धन प्राप्त क्याम्पसहरु रहेका छन् । पूर्वाञ्चल विश्वविद्यालय आंगिक एवं सम्बन्धन प्राप्त समेत गरी शैक्षिक शत्र २०६९/७० मा मानविकी, व्यवस्थापन, शिक्षाशास्त्र, कानून, चिकित्सा शास्त्र, इन्जिनियरिङ्ग तथा विज्ञान तथा प्रविधिमा जम्मा २५,८२३ विद्यार्थीहरु अध्ययनरत छन् । पूर्वाञ्चल विश्वविद्यालय सम्वन्धी थप विवरण निम्न तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

पूर्वाञ्चल विश्वविद्यालय अध्ययनरत विद्यार्थीहरुको विवरण, शैक्षिक सत्र २०६९/७०

अध्ययन संस्थान	तह अनुसार विद्यार्थी संख्या											
	स्नातक			स्नातकोत्तर			पी.जि.डी.			जम्मा		
	छात्र	छात्रा	जम्मा	छात्र	छात्रा	जम्मा	छात्र	छात्रा	जम्मा	छात्र	छात्रा	जम्मा
शिक्षा	२३३८	२६२७	४९६५	४६३	२८३	७४६				२८०१	२९१०	५७११
इन्जिनियरिङ्ग	३६२२	६८७	४३०९	१६९	१८	१८७				३७९१	७०५	४४९६
मानविकी	२१२	२२८	४४०	१८९	११७	३०६				४०१	३४५	७४६
कानून	२३३	२१०	४४३	२७७	७९	३५६				५१०	२८९	७९९
व्यवस्थापन	४६०६	२७९३	७३९९	८५१	३४१	११९२				५४५७	३१३४	८५९१
चिकित्सा	१०५६	२६८४	३७४०	०	०	०				१०५६	२६८४	३७४०
विज्ञान तथा प्रविधि	१२१७	४३८	१६५५	४९	२२	७१	११	३	१४	१२७७	४६३	१७४०
जम्मा	१३२८४	९६६७	२२९५१	१९९८	८६०	२८५८	११	३	१४	१५२९३	१०५३०	२५८२३

स्रोत : विश्वविद्यालय अनुदान आयोग ।

पूर्वाञ्चल विश्वविद्यालय र सो सित सम्बन्धन प्राप्त समेत

शैक्षिक सत्र	तह अनुसार विद्यार्थी संख्या								
	स्नातक			स्नातकोत्तर			जम्मा		
	छात्र	छात्रा	जम्मा	छात्र	छात्रा	जम्मा	छात्र	छात्रा	जम्मा
२०५८/५९			२६४७			१५४			२८०१
२०५९/६०			१३९२			१८४			१५७६
२०६०/६१			५०६०			४६९			५५२९
२०६१/६२			६५४१			९१८			७४५९
२०६२/६३	६४८७	१२४७	७७३४	९२२	९९	१०२१	७४०९	१३४६	८७५५
२०६३/६४	६९२८	४२४८	१११७६	१२७४	३६१	१६३५	८२०२	४६०९	१२८११
२०६६/६७	१०५५६	७२०७	१७७६३	७६५	२४८	१०१३	११३२१	७४५५	१८७७६
२०६७/६८*	४४०	२०१	६४१	६०	२८	८८	५००	२२९	७२९
२०६८/६९	१३७१०	१०००७५	२३७८५	२२७०	८९८	३१६८	१५९८०	१०९७३	२६९५३

* पूर्वाञ्चल विश्वविद्यालयको आंगिक क्याम्पसमा अध्ययनरत विद्यार्थी मात्र ।

स्रोत : पूर्वाञ्चल विश्वविद्यालय, विराटनगर, मोरङ ।

पोखरा विश्वविद्यालय

बहूविश्वविद्यालय स्थापना गरी सर्वसुलभ र सहज रुपमा सबै समुदायका व्यक्तिहरुले अध्ययन गर्न पाउन् भन्ने नेपाल सरकारको नीति अनुरुप पोखरा विश्वविद्यालय वि.सं. २०५४ मा स्थापित भएको हो । यस विश्वविद्यालयमा हालसम्म मानविकी तथा समाजशास्त्र, व्यवस्थापन र विज्ञान तथा प्रविधि अध्ययन संस्थान अन्तर्गत अध्ययन अध्यापन कार्य संचालन भई रहेको देखिन्छ। यस विश्वविद्यालयमा ४ आङ्गिक र ४९ वटा सम्बन्धन प्राप्त क्याम्पसहरू रहेको छन्। यस विश्वविद्यालय अन्तर्गत शैक्षिक सत्र २०६९/७० मा जम्मा २४३६२ विद्यार्थीहरु अध्ययनरत रहेको पाईन्छ। पोखरा विश्वविद्यालयसम्वन्धी थप विवरण निम्न तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ

पोखरा विश्वविद्यालयमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरुको विवरण, शैक्षिक सत्र ०६९/७०

अध्ययन संस्थान	तह अनुसार विद्यार्थी संख्या														
	स्नातक			स्नातकोत्तर			एम.फील.			पी.जि.डी			जम्मा		
	छात्र	छात्रा	जम्मा	छात्र	छात्रा	जम्मा	छात्र	छात्रा	जम्मा	छात्र	छात्रा	जम्मा	छात्र	छात्रा	जम्मा
व्यवस्थापन	७४०३	५६६०	१३०६३	७९२	६३६	१४२८			०	०	०	०	८१९५	६२९६	१४४९१
मानविकी	६९	४६	११५	५७	४६	१०३	५१	१८	६९	०	०	०	१७७	११०	२८७
विज्ञान तथा प्रविधि (इन्जिनियरिङ्ग सहित)	७०९०	२०३६	९१२६	३५१	१०७	४५८	०	०	०	०	०	०	७४४१	२१४३	९५८४
जम्मा	१४५६२	७७४२	२२३०४	१२००	७८९	१९८९	५१	१८	६९	०	०	०	१५८१३	८५४९	२४३६२

पोखरा विश्वविद्यालय र सोसित सम्बन्धन प्राप्त समेत :

शैक्षिक सत्र	तहअनुसार विद्यार्थी संख्या						
	स्नातक		स्नातकोत्तर		कुलविद्यार्थी संख्या		जम्मा
	छात्र	छात्रा	छात्र	छात्रा	छात्र	छात्रा	
०५८/५९	२७२६	९७३	२१६	९०	२९४२	१०६३	४००५
०५९/६०	३२३४	११७८	३१६	९७	३५५०	१२७५	४८२५
०६०/६१	२४९२	१६८२	३६१	१३१	२८५३	१८१३	४६६६
०६१/६२	३६०८	१४५३	३९७	१५७	४००५	१६१०	५६१५
०६२/६३	--	--	--	--	--	--	५१४३
०६३/६४	--	--	--	--	--	--	५५६९
०६४/६५	४४९४	१९७५	४७४	२६९	४९६८	२२४४	७२१२
०६५/६६	८१०१	३७८४	८५०	४३६	८९५१	४२२०	१३१७१
०६६/६७	२७२६	९७३	२१६	९०	२९४२	१०६३	४००५
०६७/६८	--	--	--	--	--	--	१६६६६
०६८/६९	१२२२८	६२०७	११७४	५५३	१३४०२	६७६०	२०१६२

स्रोत : पोखरा विश्वविद्यालय ।

वी.पी. कोईराला स्वास्थ्य विज्ञान प्रतिष्ठान

भारत सरकारको प्राविधिक तथा आर्थिक सहयोगमा वि.सं. २०५५ मा सुनसरी जिल्लाको धरानमा स्थापित यस प्रतिष्ठान विश्वविद्यालय सरहको उच्च शैक्षिक संस्था हो । यस प्रतिष्ठानले चिकित्सक र नर्स उत्पादन गर्ने गर्दछ। यस विश्वविद्यालयमा १३ वटा आंगिक तथा १२ वटा सम्बन्धन प्राप्त क्याम्पसहरु रहेका छन् ।

यस प्रतिष्ठानमा शैक्षिक सत्र २०६९/७० मा स्नातक स्तरमा १६३जना, स्नातकोत्तर स्तरमा ८८ जना चिकित्साशास्त्रमा अध्ययनरत देखिन्छन् । यस प्रतिष्ठान सम्वन्धी विवरण निम्न तालिकामा उल्लेख गरिएको छ ।

वी.पी. कोईराला स्वास्थ्य विज्ञान प्रतिष्ठान अन्तरगतका तह अनुसार अध्ययनरत विद्यार्थीको विवरण

शैक्षिकसत्र	प्रमाणपत्र स्तर (Nursing)			स्नातक स्तर (MBBS, BDS, BSc Nursing, BMIT, BMLT, OT&AS)			स्नातकोत्तर स्तर (MD/MS, MSc, MPH)			जम्मा		
	छात्र	छात्रा	जम्मा	छात्र	छात्रा	जम्मा	छात्र	छात्रा	जम्मा	छात्र	छात्रा	जम्मा
०६९/७०				१०३	६०	१६३	५६	३२	८८	१५९	९२	२५१
०६८/६९				५०२	३४५	८४७	२००	१०६	३०६	७०२	४५१	११५३
०६५/६६	–	१२०	१२०	५९३	३२४	९१७	१४९	६४	२१३	७४२	५०८	१२५०
०६४/६५	–	१२०	१२०	५९०	३२७	९१७	१४९	६४	२१३	७३९	५११	१२५०
०६३/ ६४	–	१२१	१२१	५४२	३२७	८६९	१४३	५४	२०८	५८५	५१३	११९८
०६२/६३	–	१२८	१२८	४२७	२५४	६८१	१४४	५३	१९७	५७१	४३५	१००६
०६१/ ६२	–	१२०	१२०	४३२	२६२	६९४	१३७	४१	१७८	५६९	४२३	९९२
०६०/६१	–	१२१	१२१	४११	२६१	६७२	१३२	४१	१७३	५४३	४२३	९६६
०५९/६०	–	१२०	१२०	२८०	१८८	४६८	११४	४१	१५५	३९४	३४९	७४३

स्रोत : वी. पी. कोईराला अध्ययन प्रतिष्ठान, धरान, सुनसरी ।

स्वास्थ्य सेवा

नेपालको कूल जनसंख्यामध्ये अधिकांश जनता ग्रामीण क्षेत्रमा वसोवास गर्दछन् । जनताहरुको स्वास्थ्यको स्थिति सुधार गर्नको लागि विगतका योजना अवधिमा निकै प्रयत्न गरेको देखिन्छ । कमजोर आर्थिक स्थिति र अज्ञानताको कारणले धेरै नेपालीहरु अझै पनि विभिन्न साना, ठूला रोग ब्याधीबाट पीडित छन् । यसलाई सुधार ल्याउन प्रयत्न गरेता पनि भौगोलिक विकटता, भौतिक पूर्वाधारको अभावका साथै तालिम प्राप्त जनशक्तिको अभावले गर्दा लक्षित समुदायसम्म भरपर्दो स्वास्थ्य सेवा पुर्‍याउन सकिरहेको छैन । मानव अधिकारको रुपमा स्वास्थ्य सेवा सम्वन्धी अधिकारलाई पनि स्वीकार गरिएको छ ।

स्वास्थ्य संस्था

स्वास्थ्य सेवालाई अझ वढी सेवामुलक वनाउन स्वास्थ्य सेवाको विकास र विस्तार गरी स्वास्थ्य जनशक्ति उपलव्ध गराउन ग्रामिण स्तरसम्म एकिकृत स्वास्थ्य सेवा पुर्‍याउने प्रयत्न गरेको देखिन्छ । आ.व.२०६९/७० सम्ममा मुलुकभर अस्पतालको संख्या जम्मा १०४ वटा भएको पाइन्छ । यस्तै गरी प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र/स्वास्थ्य केन्द्र र स्वास्थ्य चौकी र उप(स्वास्थ्य चौकीको जम्मा संख्या क्रमशः १५१६ र २५११ रहेको छ भने, महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकाहरुको संख्या ५०००७ रहेको छ । यसरी स्वास्थ्य संस्था तथा महिला स्वास्थ्य कार्यकर्ताहरुको विवरण विकास क्षेत्र अनुसार हेर्ने हो भने सबै किसिमका स्वास्थ्य संस्थाहरु तथा महिला स्वास्थ्य कार्यकर्ताहरु मध्यमाञ्चल विकास क्षेत्रमा सबभन्दा वढी र सुदूर पशिचमाञ्चल विकास क्षेत्रमा सबभन्दा कम भएको देखिन्छ । आ.व.२०६९/७० सम्मको स्वास्थ्य संस्थासम्वन्धी थप विवरण निम्न तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

स्वास्थ्य संस्थाहरुको विकास क्षेत्र अनुसार विवरण, आ.व.२०६९/७०

विकास क्षेत्र	अस्पताल संख्या	प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र/स्वास्थ्य केन्द्र/ स्वास्थ्य चौकी संख्या	उप-स्वास्थ्य चौकी संख्या	महिला स्वास्थ्य स्वयं सेविका
पूर्वाञ्चल	२१	३३५	५७९	१०६७१
मध्यमाञ्चल	३३	४४२	८१२	१४४३३
पशिचमाञ्चल	२२	३४२	५३८	११२६०
मध्यपशिचमाञ्चल	१७	२५०	३३४	७७५७
सुदूरपशिचमाञ्चल	११	१४७	२४८	५८८६
नेपाल	**१०४**	**१५१६**	**२५११**	**५०००७**

आर्थिक वर्ष	अस्पताल संख्या	प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र/स्वास्थ्य केन्द्र/ स्वास्थ्य चौकी संख्या	उप-स्वास्थ्य चौकी संख्या	महिला स्वास्थ्य स्वयं सेविका
आ.व.२०५६।५७	७४	८८८	३१५२	४६५९७
आ.व.२०५७।५८	७४	८८२	३१३२	४७२६१
आ.व.२०५८।५९	७९	८८३	३१३२	४८०४७
आ.व.२०५९।६०	७९	८८५	३१२९	४७१४३
आ.व.२०६०।६१	८४	८८६	३१२९	४८३०७
आ.व.२०६१।६२	८९	८८३	३१२९	४८१६४
आ.व.२०६२।६३	८९	८८४	३१२९	४८३५२
आ.व.२०६३।६४	८९	८८६	३१२६	४८४४५
आ.व.२०६४।६५	९१	८८६	३१३४	४८५१४
आ.व.२०६५।६६	१००	८८३	३१२७	४८४८९
आ.व.२०६६।६७	११७	८८३	३१२७	४८४८९
आ.व.२०६७।६८	९५	८८५	३१२९	४८६८०
आ.व.२०६८।६९	१०२	१०२७	२९८७	४८८९७

स्रोत : स्वास्थ्य सेवा विभाग, व्यबस्थापन सूचना शाखा।

खोप सेवा

विस्तारित खोप कार्यक्रम अर्न्तगत वी.सी.जी., डी.पी.टी., पोलियो र दादुराको खोप ९ देखि २३ महिना सम्मका वालवालिकालाई र टी.टी. खोप १५ देखि ४४ वर्ष उमेरका गर्भवती तथा सुत्केरी महिलाहरुलाई दिने व्यवस्था गरिएको छ। विश्ववाटै पोलियो उन्मूलन गर्ने अभियान अनुरुप नेपालमा पनि आ.व.०५३/५४ देखि राष्ट्रिय अभियानको रुपमा ०-५ वर्ष सम्मका वालवालिकाहरुलाई पोलियो थोपा खुवाउने गरिएको छ। नवजात शिशुमा हुने धनुषटंकार रोगलाई पनि निर्मूल पार्न पहिचान गरिसकेका स्थानहरुमा विशेष टी.टी. खोपको अभियान नै सञ्चालन गरिएको छ।

आ.व.०६९/७० मा वी.सी.जी. खोप मुलुकभरमा ६२३६५९ वालवालिकाहरुलाई दिइएको देखिन्छ। त्यस्तै गरी डी.पी.टी., पोलियो र दादुराको खोप देशभरका ५ लाख भन्दा बढी वालवालिकाहरुलाई दिइएको थियो। आ.व.०६९/७० सम्मको खोप सम्वन्धी विवरण निम्न तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

खोप सम्वन्धी विवरण, आ.व.०६९/७० सम्म

आ.व.	वी.सी.जी.	डी.पी.टी./**Hep B**			पोलियो			दादुरा
		१	२	३	१	२	३	
०५६।५७	६७८२६३	६३६६६१	५९८१११	५५७७६४	६४२६०९	५९८८५१	५६०६४०	५३७४७१
०५७।५८	६७८५६५	६३९६१८	६०३३१८	५७३८८७	६३६८०६	५८१५७३	५७३९६८	५३८३४६
०५८।५९	६९३००७	६५२३३३	६१८०३४	५८१९३४	६५०५४८	६१७६१३	५९१७५१	५५७०३९
०५९।६०	७३४३६५	६८८७६३	६६४९१६	६५२६४०	६७४०१५	६४९३७३	६३५६५३	६०६८३४
०६०।६१	७०१८५३	६८८७८१	६६६१४०	६५७८११	६८५६१३	६६२८१६	६५७५४८	६६५०८३
०६१।६२	६७९५८४	६३५०५६	६०३१६५	५८८५८३	६५२२०९	६२६३२०	६१०४४६	६१२२६७
०६२।६३	७१३०८६	६९०४९६	६८१००६	६९०२९८	६८४०५३	६७५०५९	६८२४०१	६४९३९०
०६३।६४	६७६८६४	६५१७०३	६३६०९२	६३०७१८	६४८६९२	६३३५९०	६२८४५४	६३२९५१
०६४।६५	६५७३०७	६३१७०५	६१७७४५	६१५२६७	६२९३९७	६१४२५३	६१४८२७	६०९९३४
०६५।६६	६४१५२५	६२५०५३	५९४७५१	६१२८२३	६२३१५७	५९३५९४	६११०१९	५६८८७१
०६६।६७	६१३०३२	५५०७१९	५२१९५८	५२९३१०	५६३१५३	५३५५४१	५४०२७६	५६०५५८
०६७।६८	६३७५२६	५८५४६७	५९०९०५	६२७६५४	५८१२८४	५८४८७५	६२३०१५	५७४७९०
०६८।६९	६३२४२२	५९०८८६	५८२५८१	५९६६५८	५९०३८६	५८१४०४	५९११३२	५६९३६७
०६९।७०	६२३६५९	५९०४५६	५७७२३६	५८४७२७	५८८३६८	५७४४७३	५८४४२०	५६४६५०

स्रोत : स्वास्थ्य सेवा विभाग, ब्यबस्थापन सूचना शाखा।

टी.टी.खोप

नेपालभरीका १५ देखि ४४ वर्षसम्म उमेर पुगेका गर्भवती तथा सुत्केरी महिलालाई टी.टी. खोप लगाउने गरिन्छ। मुलुकभर आ.व.२०६९/७० मा टी.टी. खोपको प्रथम पटकको डोज २८५१०७, दोश्रो डोज ३०३४४३, दोस्रो र सोभन्दा बढी डोज २६९७७५ जना गर्भवती तथा सुत्केरी महिलाहरुलाई दिइएको थियो। विकासक्षेत्र अनुसार टी.टी. खोप सम्वन्धी विवरण निम्न तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

विकास क्षेत्र अनुसार टी.टी. खोप विवरण आ.व., ०६९/७०

विकास क्षेत्र	१५-४४ वर्षका गर्भवती र सुत्केरी महिलालाई दिइएको टी.टी. खोप				
	डोज १	डोज २	डोज २+		
पूर्वाञ्चल	५६३९९	६०९६२	७४३५९	-	-
मध्यमाञ्चल	१२४७८९	१२५०४८	७५१४०	-	-
पश्चिमाञ्चल	४१६३६	५७५७५	६२१३८	-	-
मध्य पश्चिमाञ्चल	३८३९०	३८६८५	३३०४४	-	-
सुदूर पश्चिमाञ्चल	२३८९३	२११७३	२५०९४	-	-
नेपाल	**२८५१०७**	**३०३४४३**	**२६९७७५**	-	-

आर्थिक वर्ष	डोज १	डोज २	डोज ३	डोज ४	डोज ५
०५६।५७	३१४९६४	२३३०७४	२४४०६४	११८९७५	७८७०१
०५७।५८	३४२८५७	२६५२८३	२०६५४९	१०३४१३	६२७३६
०५८।५९	३०२७४१	२४५६५५	१७२४१५	९६५१५	४८३६८
०५९।६०	३७१३११	३१२५७२	१७९१०१	१४९६०९	४४६४२
०६०।६१	४२१०४८	३८२२५८	१५७३१९	१५९५८०	५७६७५
०६१।६२	४३७५४९	४१३०२९	७४१६२	७०६८२	७२९४७
०६२।६३	४९३०४७	४८२८४१	६१५२३	२८६३४	३१०१५
०६३।६४	४६००७८	४७७३२६	४१९५३	१६९३५	११७८९
०६४।६५	४२०८८३	४०९०३२	२४४०६४ डोज ३ +		
०६५।६६	३६५३१०	३५८५७३	२४३९७९		
०६६।६७	२९४३६०	३२५३१३	२६८३३३		
०६७।६८	२८६३७९	३१०२८५	२८७५२६		
०६८।६९	२६३०२१	२९५५२४	२७४९४५		

स्रोत : स्वास्थ्य सेवा विभाग, ब्यबस्थापन सूचना शाखा ।

परिवार नियोजन

परिवार नियोजन कार्यक्रम अन्तर्गत "सानो परिवार सुखी परिवार" को अवधारणा साकार बनाउने लक्ष्य राखिएको छ । सामाजिक जीवनस्तर माथि उठाउन प्रजनन स्वास्थ्य सम्वन्धी बिभिन्न कार्यक्रमहरु सरकारी तथा गैरसरकारी संस्थाहरुको माध्यमबाट जनस्तरमा प्रभावकारी रुपले संचालन हुँदै आएका छन् ।

आ.व.२०६९/७० मा स्थायी परिवार नियोजन जम्मा ४६४१५ जना महिला तथा पुरुषले गरेको र अस्थायी साधनको प्रयोग गर्ने जनसंख्या जम्मा ६१८९०३ रहेको तथ्याङ्क प्राप्त छ । परिवार नियोजनका बिभिन्न खाले स्थायी तथा अस्थायी साधनहरु प्रयोग गर्नेमा सवैभन्दा वढी अस्थायी साधन डिपो प्रयोग गर्ने गरेको देखिन्छ। विकास क्षेत्र अनुसार हेर्दा आ. व. २०६९/७० मा परिवार नियोजनका बिभिन्न साधनहरु प्रयोग गर्नेमा परिवार नियोजनको स्थायी उपाय अपनाउनेमा मध्यमाञ्चल विकास क्षेत्रमा सबैभन्दा बढी १९६१५६ जना महिला तथा पुरुष र सुदूर पश्चिमाञ्चलमा सबैभन्दा कम ७६७८९ जना महिला तथा पुरुष रहेका छन्। परिवार नियोजनको स्थायी र अस्थायी साधन सम्वन्धी थप विवरण निम्न तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

विकास क्षेत्र अनुसार परिवार नियोजनका स्थायी र अस्थायी साधनको प्रयोगको विवरण, आ.व. २०६९/७०

विकास क्षेत्र	नयाँ स्थायी साधन पुरुष तथा महिला	अस्थायी साधन नयाँ प्रयोगकर्ता संख्या					
		कण्डम	पिल्स	डिपो	आई. यू. डी.	इम्प्लान्ट	जम्मा
पूर्वाञ्चल	१३०१०	३४४३९	२५२८९	५३१५२	५५०६	६३५४	१२४७४०
मध्यमाञ्चल	१९३८७	५५६७८	३२९५९	७८२६७	१३८११	१५४४१	१९६१५६
पश्चिमाञ्चल	५५५०	३९५९५	२१४१४	३७१०८	४१३४	४१३४	१०६३८५
मध्य पश्चिमाञ्ल	४७३६	३८५१३	१९९१४	४४३२४	६०४१	६०४१	११४८३३
सुदूर पश्चिमाञ्चल	३७३२	२८८६७	१३०६०	२७४३४	३७१४	३७१४	७६७८९
नेपाल	**४६४१५**	**१९७०९२**	**११२६३६**	**२४०२८५**	**३३२०६**	**३५६८४**	**६१८९०३**

परिवार नियोजनका स्थायी र अस्थायी साधनको प्रयोगको विवरण

विकास क्षेत्र	स्थायी साधनपुरुषतथा महिला	अस्थायी साधननयाँप्रयोगकर्ता संख्या					अस्थायी जम्मा
		कण्डम प्रयोग/वितरण	पिल्स	डिपो	आई. यू.डी.	इम्प्लान्ट	
०५९/६०	७८५७१	१९७९६८८१	८२९८७	२३९५३५	६२७७	६४२७	४४९५३९
०६०/६१	८४०१५	१७०७४७१२	७८३९१	२४२९४२	८१२९	८२९७	४५१५९०
०६१/६२	८७२९८	१६६९५४९८	७६८०९	२३६६०६	८५११	९१४०	४४२३७१
०६२/६३	९३४१३	१९०६६४११	८०७०५	२३६३४४	८६९०	१०६६०	४६३५०८
०६३/६४	८५९७१	१९७४४३२१	७८१७८	२२२९०१	७७४०	११४०२	४५१८५०
०६४/६५	८०६४१	१९७५६१६३	९४३६७	२४७२४०	८२६०	११९७७	४९२७५०
०६५/६६	७७६७८	२३९७५८५३	१०६७१३	२५४११५	१७४२१	१६७१४	५५४८०१
०६६/६७	७०७८७	१५९३०२	११९४८८	२६०१३४	३१८५८	२३९५६	५९४७३८
०६७/६८	६२६००	१७०३७२	११०६२६	२४७६६४	२८०३१	२३३३४	५८००३३
०६८/६९	५११८५	१७९९३३	११२६३६	२४५४२२	३२३०५	२७५५७	५९७८५३

नोट : आ.व. २०६८/६९ को कण्डम प्रयोग जम्मा कण्डम वितरणलाई १५० ले भाग गरी अनुमान गरिएको ।
स्रोत : स्वास्थ्य सेवा विभाग, ब्यबस्थापन सूचना शाखा ।

रक्त संचार सेवा

नेपाल रेडक्रस सोसाइटीको २०२० सालमा स्थापना भएपछि २०२३ साल साउन १२ गते नेपाल रेडक्रस रक्त संचार सेवा केन्द्रको सञ्चालन प्रारम्भ भएको हो । यस सेवा केन्द्रले आफ्नो आन्तरिक श्रोत र साधनको परिचालन क्षमतामा क्रमशः वृद्धि भई हाल क्षेत्रगत तथा जिल्लागत रुपमा रक्त संचार सेवा केन्द्र तथा रक्त संचार इकाईहरुको स्थापना भएको छ । आ.व. २०६९/७० मा ती सेवा केन्द्र तथा इकाईहरुवाट १८९१२३ युनिट रगत संकलन गरी २७४६२७ युनिट (रक्त तत्व सहित) रगत बिरामीहरुलाई उपलब्ध गराएको देखिन्छ । रगत उपलब्ध गराउँदा आवश्यकता अनुसार एक युनिट रगतबाट २-३ प्रकारका रक्त तत्व समेत छुट्याई सेवा उपलब्ध गराउदै आएकोले रगत संकलन युनिट भन्दा रगत वितरण युनिट बढी देखिएको

हो। रक्त संचार सेवा केन्द्रले संचालनको प्रारम्भिक दिनहरुमा रगत किनबेच गर्ने पेशेवर व्यक्तिहरुबाट समेत रगत संकलन गर्ने गरिएकोमा आ.व.२०३९/४० देखि पेशेबर व्यक्तिहरुबाट रगत नलिई, स्वयंसेवी रक्तदाताहरुको संख्यामा वृद्धि गरी रगत संकलन गर्न थालिएको छ। विभिन्न संघ संस्थाहरु तथा निकायहरुद्धारा आयोजित घुम्ती रक्तदान कार्यक्रमबाट पनि उल्लेखनीय रुपमा रगत संकलन हुदै आएको छ। यसका अतिरिक्त संस्थागतरुपमा रक्तदान गर्नेहरुको अभिरुचीमा वृद्धि हुदै गएको छ। यसले गर्दा आ.व.२०६८/६९ को तुलनामा यस आ.व. रक्त संकलनमा ६.७ प्रतिशत तथा बितरणमा १०.० प्रतिशत बृद्धि भएको देखिन्छ।

नेपाल सरकारले २०४८/१२/२४ बाट नेपालमा रक्त संचार सेवा केन्द्रको संचालन गर्ने अभिभारा नेपाल रेडक्रस सोसाईटीलाई सुम्पिएपछि क्रमिक रुपले नेपालका विभिन्न स्थानहरुमा रक्त संचार सेवा केन्द्रको विस्तार र विकास गर्ने उद्देश्य अनुरुप काठमाण्डौमा १ केन्द्रीय रक्त संचार सेवा, विराटनगर, पोखरा, नेपालगंज र चितवनमा गरी ४ क्षेत्रीय रक्त संचार सेवा, २१ जिल्लामा जिल्ला स्तरिय रक्त संचार सेवा, ३१ जिल्लामा आकस्मिक रक्त संचार सेवा र २८ वटा अस्पतालमा रक्त संचार सेवा इकाईको स्थापना गरी रक्त संचार सेवा प्रदान गर्दै आइरहेको देखिन्छ। रक्त संचार सम्वन्धी थप विवरण निम्न तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

आ.व. २०६९/७० मा रक्त संचार सेवाबाट रक्त संकलन र वितरणको विवरण

विवरण	रगत संकलन (युनिट)	रगत वितरण (युनिट)
केन्द्रीय रक्त संचार केन्द्र	६७६४४	१३७५५५
क्षेत्रीय रक्त संचार केन्द्र	४७७३३	५८८३४
जिल्ला/आकस्मिक रक्त संचार केन्द्र	६१४२६	६५४३७
अस्पताल रक्त संचार इकाई	१२३२०	१२८०१
जम्मा	**१८९१२३**	**२७४६२७**
आ.व.०५७/५८	५८८४३	८४३२६
आ.व.०५८/५९	७२४५९	८९४१४
आ.व.०५९/६०	७३७५८	१०८६४३
आ.व.०६०/६१	७६६४७	११७१२५
आ.व.०६१/६२	८२६७७	१२४१४२
आ.व.०६२/६३	१०३०६७	१३६६३०
आ.व.०६३/६४	११५७२०	१४५१६२
आ.व.०६४/६५	१२१५१२	१५४१०७
आ.व.०६५/६६	१३६५८०	१७८६५२
आ.व.०६६/६७	१५६२७८	२१०२१५
आ.व. ०६७/६८	१६९९१७	२३०८१५
आ.व. ०६८/६९	१७७१९५	२४९७३३

नोट : रगत उपलव्ध गराउँदा आवश्यकता अनुसार एक युनिट रगतबाट २-३ प्रकारका रक्त तत्व समेत छुट्याई सेवा उपलव्ध गराउदै आएकोले रगत संकलन युनिट भन्दा रगत वितरण युनिट बढी देखिएको हो।

स्रोत : नेपाल रेडक्रस सोसाइटी, रेडक्रससमार्ग, कालिमाटी, काठमाण्डौ।

सूचना तथा सञ्चार

राष्ट्रको सर्वाङ्गिण विकासमा सूचना तथा सञ्चार क्षेत्रले विशेष महत्वपूर्ण भूमिका खेलेको हुन्छ। हाम्रो जस्तो विकासशील देशमा सर्वसाधारण जनतालाई विभिन्न किसिमवाट सूचना सेवा र सुविधाहरु उपलव्ध गराई सूचना तथा सञ्चार क्षेत्रले देशको सामाजिक तथा आर्थिक विकासमा सहयोग पुऱ्याएको छ। यसै कारणले सूचना तथा सञ्चार क्षेत्रलाई विकासको सशक्त माध्यमको रुपमा पनि लिने गरिएको छ।

दूरसञ्चार

नेपालमा उपलब्ध दूरसञ्चार सेवा निजी क्षेत्रलाईसमेत संलग्न गराई ब्यबस्थित र नियमित रुपमा सञ्चालन गर्ने उद्देश्यले नेपाल दूरसञ्चार ऐन, २०५३ अन्तर्गत नेपाल दूरसञ्चार प्राधिकरणको स्थापना भएको छ। नेपालमा टेलिफोन प्रयोगकर्ताहरुमध्ये एनसेल प्रा.लि. को ४९.४ प्रतिशत, नेपाल दूरसञ्चार कं. लि.को ४३.० प्रतिशत, स्मार्ट टेलिकम प्रा.लि.को ३.५ प्रतिशत, यूनाइटेड टेलिकम लि.को ३.४ प्रतिशत र अन्य सेवा प्रदायकहरुको ०.७ प्रतिशत ग्राहकहरु रहेको पाईन्छ। गुणस्तरीय एवं भरपर्दो दूरसञ्चार सेवा सहज एवं सुलभ रुपमा उपलब्ध गराउने सिलसिलामा नेपालमा हाल रहेका मुख्य सेवा प्रदायकहरुबाट उपलब्ध सेवासम्बन्धी विवरण निम्नानुसार छ। साथै संचार क्षेत्रमा टेलिफोनको प्रयोगको साथै डाटा/इन्टरनेट सेवा पनि अतिनै महत्वपूर्ण भूमिका रहँदै आएको छ। आ.व .२०६९/०७० मा मुलुकको विभिन्न भागमा आमसञ्चार सेवाको पहुँच पुऱ्याउन नेपालमा संचालित सेवा प्रदायक कम्पनीहरुले निम्न किसिमका डाटा/इन्टरनेट सेवा उपलब्ध गरेको पाइन्छ।

आ.व. २०६९/०७० मा मुख्य सेवा प्रदायक कम्पनीहरुबाट प्रदान गरिएको दूर सञ्चार सेवाको विवरण

सेवा प्रदायक कम्पनी	स्थिर (Fixed)		मोबाईल		अन्य	जम्मा
	PSTN	WLL	GSM	CDMA	LMS	
नेपाल दूरसञ्चार कम्पनी लिमिटेड	६४१५७७	१२८०५२	७४६९३२७	९३७१०४	०	**९१७६०६०**
एनसेल प्रा.लि.			१०५२६७९८			**१०५२६७९८**
स्मार्ट टेलिकम प्रा.लि.	५९८				७५२६५६	**७५३२५४**
यूनाइटेड टेलिकम लिमिटेड	०	७२२०३	०	०	६४७१३८	**७१९३४१**
एस.टि.एम. टेलिकम सञ्चार प्रा.लि.	५२३०	०	०	०	१५५	**५३८५**
स्याटालाईट टेलिकम प्रा.लि.		२९५०			१४६७४८	**१४९६९८**
जम्मा	**६४७४०५**	**२०३२०५**	**१७९९६१२५**	**९३७१०४**	**१५४६६९७**	**२१३३०५३६**

स्रोतः नेपाल दूरसञ्चार प्राधिकरण।

आ.व. २०६९/०७० डाटा/इन्टरनेट सेवाको विवरण

सेवाको किसिम	सेवा प्रदायकहरुको विवरण				
	नेपाल दूरसञ्चार कम्पनी लिमिटेड	एनसेल प्रा.लि.	यूनाइटेड टेलिकम लिमिटेड	इन्टरनेट सेवा प्रदायक	जम्मा
Dail-Up(PSTN+ISDN)	४,८३३	–	–	१०,५४७	१५,३८०
Wireles Modem, Optical Fibre Ethenet	–	–	–	५६,९००	५६,९००
Cable Modem	–	–	–	१८,३७४	१८,३७४
ADSL	११४,५३४	–	–	–	११४,५३४
GPRS,EDGE,WCDMA	३,०१९,१६१	३,४५६,९७५	–	–	६,४७६,१३६
CDMA IX,EVDO	१३६,५७३	–	९५,६७५	–	२३२,२४८
WiMAX	२,५६६	–	–	–	२,५६६
जम्मा	३,२७७,६६७	३,४५६,९७५	९५,६७५	८५,८२१	६,९१६,१३८

स्रोतः नेपाल दूरसञ्चार प्राधिकरण ।

पत्र–पत्रिका

पत्रपत्रिकालाई सञ्चारको एक सशक्त, भरपर्दो र प्रमुख माध्यमको रुपमा लिन सकिन्छ। यसले स्थानीय, राष्ट्रिय र अन्तराष्ट्रियस्तरका विभिन्न क्षेत्र तथा विषयसँग सम्वन्धित खवरहरु जनता समक्ष पुऱ्याइ जनचेतना अभिवृद्धि गराउने काम गरेको हुन्छ। साथै निर्भिक, स्वतन्त्र र निष्पक्ष पत्रकारिताले एक सक्रिय सचेतकको भूमिका पनि निर्वाह गरेको हुन्छ।

नेपालमा प्रकाशनको लागि दर्ता भएका पत्रपत्रिका गतः आ.व. सम्म २०६८/०६९ सम्म ६३५० रहेकोमा आ.व. २०६९/०७० मा ६६९० रहेको छ। प्रकाशनको लागि दर्ता भएका कुल पत्रपत्रिकामध्ये सबभन्दा बढी साप्ताहिक २५३६ र सवभन्दा कम अर्ध साप्ताहिक ३३ वटा र चौमासिक ३१ वटा रहेका छन्। विकासक्षेत्र अनुसार सबभन्दा वढी मध्यमाञ्चल विकासक्षेत्रमा ५१८३ वटा पत्रपत्रिका रहेका छन्। यो संख्या कुल प्रकाशित पत्रिकाको ७७.५ प्रतिशत हुन आउँछ। सबभन्दा कम सुदूर पश्चिमाञ्चल विकास क्षेत्रमा २१६ वटा पत्रपत्रिकाहरु प्रकाशित भएको देखिन्छ। यो संख्या कुल प्रकाशित पत्रिकाको ३.२ प्रतिशत हुन आउँछ। पत्रपत्रिका सम्वन्धी विवरण निम्न तालिकामा उल्लेख गरिएको छ।

विकास क्षेत्र अनुसार दर्ता भएका पत्रपत्रिकाहरुको स्थिति, आ.व. २०६९/०७० सम्म

विकास क्षेत्र	पत्रपत्रिकाको किसिम										
	दैनिक	अर्ध साप्ताहिक	साप्ताहिक	पाक्षिक	मासिक	द्वैमासिक	त्रैमासिक	चौमासिक	अर्ध वार्षिक	वार्षिक	जम्मा
पूर्वाञ्चल	८७	४	३४१	४९	८५	१४	२६	२	५	१	६१३
मध्यमाञ्चल	३२७	१०	१७७१	३३६	१८०४	२८८	४७७	२७	७१	७२	५१८३
पश्चिमाञ्चल	६६	४	१६४	३६	७९	१७	३८	१	१	६	४४२
मध्य पश्चिमाञ्चल	५३	७	११०	५	३१	८	१९	–	१	२	२३६
सुदूर पश्चिमाञ्चल	५०	८	१२०	६	१५	१०	४	१	–	२	२१६
नेपाल	**५८२**	**३३**	**२५३६**	**४३२**	**२०१४**	**३३७**	**५६४**	**३१**	**७८**	**८३**	**६६९०**
आ.व.											
०५७।५८ सम्म	२१०	१०	१०६६	२३५	८४२	२१०	३५०	१६	४९	५३	३०४१
०५८।५९ सम्म	२४६	१७	११६७	२४०	९८६	२३२	३६०	२०	५२	५८	३३७८
०५९।६० सम्म	२५१	१४	१३०४	२६७	११२२	२५४	३८४	२१	४८	६६	३७३१
०६०।६१ सम्म	२६१	१५	१३४७	२७५	११८६	२६०	३८९	२४	५६	६८	३८८१
०६१।६२ सम्म	२७४	१५	१४६१	२८४	१२८०	२७८	३९५	३१	५७	७१	४१६३
०६२।६३ सम्म	२९३	१६	१५८८	३२१	१३६१	२८३	४२१	२३	५७	७५	४४३८
०६३।६४ सम्म	३०९	२२	१६८३	३४०	१४११	२९१	४३१	२४	६२	७५	४६४८
०६४।६५ सम्म	३६१	२३	१८९२	३६५	१६७६	३११	४५०	२४	६४	७६	५२४२
०६५।६६ सम्म	३६३	२०	१९२९	३७५	१७४०	२१४	४७१	२४	६७	७९	५२८२
०६६।६७ सम्म	३९८	२०	२०८६	३९२	१८६८	२२९	४९५	२६	६८	८२	५६६४
०६७।६८ सम्म	५०४	३५	२३६६	४३२	१८४६	३२५	५२९	३५	७०	७९	६२२१
०६८।६९ सम्म	५२४	३५	२४०४	४४१	१८८९	३२७	५४०	३५	७१	७९	६३५०

स्रोत : सूचना विभाग ।

हुलाक

नेपालमा उच्च गुणस्तरको हुलाक सेवा पु्याउने सोचका साथ हुलाकले राष्ट्रिय र अन्तर्राष्ट्रिय डाँक सेवाको साथै छिटो, छरितो, सरल, सुलभ र आधुनिक तरिकाले नेपालको कुनाकाप्चासम्म अतिरिक्त डाँक सेवा र बचत बैंक सेवा पु्याउने जिम्मेवारी वहन गर्दै आएको छ। आ.व.२०६९/७० मा बिभिन्न हुलाकको जम्मा संख्या ३,९९२ इलाका हुलाक कार्यालयको संख्या ८४२ र अतिरिक्त हुलाक कार्यालयको संख्या ३,०७४ रहेको पाईन्छ। विकास क्षेत्र अनुसार हेर्दा सवैभन्दा बढी हुलाक कार्यालयहरु १,१९२ (२९.९ प्रतिशत) मध्यमाञ्चल विकास क्षेत्रमा देखिन्छ भने सुदूर पशिचमाञ्चल विकास क्षेत्रमा सबभन्दा कम ४११ (१०.३ प्रतिशत) हुलाक कार्यालयहरु रहेको देखिन्छ।

विगत आ.व.मा जस्तै आ.व.२०६९/७० मा धनादेश जस्तो अति सुरक्षित एवं लोकप्रिय वित्तिय सेवा प्रदान गर्ने हुलाक कार्यालयहरुको संख्या क्रमश ७८ रहेको छ। हुलाक सम्वन्धी अन्य विवरण निम्न तालिकामा दिईएको छ।

विकास क्षेत्र अनुसार हुलाक कार्यालय, धनादेश सेवा तथा वचत वैंकहरुको स्थिति, आ.व. ०६९/७०

विकास क्षेत्र	गोश्वारा हुलाक	क्षेत्रीय हुलाक	जिल्ला हुलाक	इलाका हुलाक	अतिरिक्त हुलाक	जम्मा हुलाक	धनादेश	वचत बैंक
पूर्वाञ्चल		१	१५	२०५	६९८	९१९	१८	१७
मध्यमाञ्चल	१	१	१८	२२४	९४८	११९२	१९	२१
पशिचमाञ्चल		१	१५	१९०	६७७	८८३	१७	११
मध्य पशिमाञ्चल		१	१४	१२९	४४३	५८७	१५	९
सुदूर पशिचमाञ्चल		१	८	९४	३०८	४११	९	१०
नेपाल	१	५	७०	८४२	३०७४	३९९२	७८	६८
आ.व.०५६।५७	१	१	७०	८०७	३१३०	४००९	५१९	११६
आ.व.०५७।५८	१	१	७०	८२७	३१०७	४००६	५१९	११६
आ.व.०५८।५९	१	१	७०	८४२	३०७४	३९८८	५१९	११६
आ.व.०५९।६०	१	१	७०	८४२	३०७४	३९८८	५१९	११६
आ.व.०६०।६१	१	५	७०	८४२	३०७४	३९९१	५२१	११७
आ.व.०६१।६२	१	५	७०	८४२	३०७४	३९९२	५२०	११७
आ.व.०६२।६३	१	१	७०	८०७	३१३०	४००९	५१९	११६
आ.व.०६३।६४	१	१	७०	८२७	३१०७	४००६	५१९	११६
आ.व.०६४।६५	१	५	७०	८४२	३०७४	३९९२	५२०	११७
आ.व.०६५।६६	१	५	७०	८४२	३०७४	३९९२	५२०	११७
आ.व.०६६।६७	१	५	७०	८४२	३०७४	३९९२	५२०	११७
आ.व.०६७।६८	१	५	७०	८४२	३०७४	३९९२	५२०	६९
आ.व. ०६८।६९	१	५	७०	८४२	३०७४	३९९२	७८	६८

स्रोत : हुलाक सेवा विभाग।

मनोरञ्जन

चलचित्र

मानवीय जीवनमा अत्यावश्यक रहेको मनोरञ्जनका निमित्त विविध प्रकारका मनोरञ्जनका साधनहरुले महत्वपूर्ण भूमिका खेलेका हुन्छन् । मनोरञ्जनका आधुनिक साधनहरु उपलब्ध नभएका स्थानहरुमा व्यक्ति तथा समुदायहरुले खेलकुदमा सरिक भएर, गीत गाएर, वाँसुरी वजाएर, रोधी नाचेर अर्थात नाच गान गरेर पनि मनोरञ्जन गर्ने गर्दछन् । राष्ट्रिय जनगणना २०६८ बाट प्राप्त विवरण अनुसार नेपालको कुल ५४,२७,३०२ घरपरिवारमध्ये ५०.८ प्रतिशत घरपरिवारमा रेडियो र ३६.५ प्रतिशत घरपरिवारमा टेलिभिजन प्रयोग गर्ने गरेको पाईन्छ । मनोरञ्जनका आधुनिक साधनहरु रेडियो, टेलिभिजन, चलचित्र, खेलकुद आदि मध्ये नेपालमा वहुसंख्यक मानिसहरुले चलचित्रलाई मनोरञ्जनको साधनको रुपमा रुचाएको पाईन्छ । नेपाल सरकार संचार मन्त्रालयले निर्धारण गरेको नीति निर्देशनमा रही आवश्यक भौतिक सुविधा तथा शर्तहरु पुरा गर्नेलाई चलचित्र प्रदर्शन गर्ने स्वीकृति (लाइसेन्स) प्रदान गरिन्छ । नेपालका विभिन्न भाग तथा स्थानहरुमा आ.व.२०६९।७० सम्म चलचित्र प्रदर्शन गरी मनोरञ्जन सेवा पु(याउने चलचित्र प्रदर्शन इजाजतपत्र प्राप्त चलचित्र हल (सेलुलाइड) जम्मा ३४६ र हाईभिजन हलहरु ४२ रहेको छ । विकास क्षेत्र अनुसार हेर्ने हो भने सबभन्दा वढी चलचित्र हल (सेलुलाइड) मध्यमाञ्चल विकास क्षेत्रमा ९० र सुदूर पश्चिमाञ्चल विकास क्षेत्रमा २ वटा मात्र रहेका छन् । हाइभिजन हल पूर्वाञ्चल विकास क्षेत्रमा १३ वटा र मध्यमाञ्चल विकास क्षेत्रमा हाईभिजनहल ६ वटा रहेका छन् । चलचित्र हल सम्वन्धी विस्तृत विवरण निम्न तालिकामा उल्लेख गरिएको छ ।

चलचित्र हलको स्थिति, आ.व. ०६९।७०

विकासक्षेत्र	चलचित्र हल (सेलुलाइड)		हाइभिजन हल		सेमुलेटर हल	
	संख्या	सिट क्षमता	संख्या	सिट क्षमता	संख्या	सिट क्षमता
पूर्वाञ्चल	४१	१९९००	१३	१३३२	-	-
मध्याञ्चल	९०	३७३८६	६	८९९	४	७५
पश्चिमाञ्चल	३८	१७१७०	८	१६८	२	३५
मध्य पश्चिमाञ्चल	१५	६०२४	९	७९२	-	-
सूदुर पश्चिमाञ्चल	२	१०६७	६	२८०	-	-
नेपाल	**३४६**	**८१५४७**	**४२**	**३४७१**	**६**	**११२**

आ.व.	चलचित्र हल (सेलुलाइड)		हाइभिजन हल		सेमुलेटर हल	
	संख्या	सिट क्षमता	संख्या	सिट क्षमता	संख्या	सिट क्षमता
आ.व. ०६२।०६३	२१३	९१७३१	२७	५३०७		
आ.व. ०६३।०६४	१९५	९१५०३	३४	६०८२		
आ.व. ०६४।०६५	१८७		३०			
आ.व. ०६५।०६६	३२८	१६९५४०	६०	१२५०६	२	५४
आ.व. ०६६।०६७	१६९	६८,५५२	४०	५,१७७	२	५४
आ.व. ०६७।०६८	१८१	७२,८४०	४०	८,०१३	४	९०
आ.व. ०६८।६९	१८५	७३८८१	४२	८२२३	५	१०२

स्रोत : चलचित्र विकास बोर्ड

नोट : (क) चलचित्र विकास बोर्डको रेकर्ड अनुसार हाल सञ्चालनमा रहेको चलचित्र घरहरुको विवरण ।

(ख) आ.व. २०६४।०६५ मा सिट क्षमताको तथ्याङ्क उपलब्ध हुन नसकेको ।

खेलकुद

नेपालमा खेलकुदको संस्थागत विकासको थालनी भएको करिब पाँच दशक बिति सकेता पनि आवश्यक श्रोत र साधनको अभावले गर्दा पर्याप्त भौतिक पूर्वाधारको विकास नभएको, उचित प्रशिक्षणको अभाब र खेलाडीहरुको वृत्ति विकासको उचित व्यवस्था नभएको हुनाले अपेक्षित सफलता प्राप्त गर्न सकिएको छैन । खेलकुदको विकासको लागि आवश्यक पूर्वाधार तयार गर्न केही स्थानमा नव निर्माण तथा केही स्थानमा मर्मत सम्भार र विस्तारको कार्य भएको देखिन्छ । दशरथ रंगशालाको पुनर्निर्माण तथा विस्तार गरी सेन्थेटीक ट्र्याक र फिल्ड भएको एकमात्र रंगशाला हुन पुगेको छ । यस रंगशालामा फ्लड लाइटको व्यवस्था भएकोले रातीको समयमा पनि खेल्न सकिने र त्यसको प्रत्यक्ष प्रसारण टेलिभिजनबाट गर्न सकिने भएको छ । मुलुकको ७५ वटै जिल्लामा भौतिक पूर्वाधारको विकास, खेलाडीहरुलाई उचित प्रशिक्षण र खेलाडीहरुको उचित वृत्ति विकासको व्यवस्था भएमा राष्ट्रको प्रतिष्ठा र गरिमा वढाउन खेलकुद जगतले योगदान पुऱ्याउन सक्ने देखिन्छ ।

आर्थिक वर्ष २०६९/७० मा नेपालमा स्टेडियमको संख्या १२ रहेको छ । विकास क्षेत्र अनुसार हेर्ने हो भने स्टेडियम पूर्वाञ्चल विकास क्षेत्रमा ४ वटा, मध्यमाञ्चल विकास क्षेत्रमा ४ वटा, पश्चिमाञ्चल, मध्यपश्चिमाञ्चल र सुदूर पश्चिमाञ्चल विकास क्षेत्रमा क्रमशः २, १ र १ वटा रहेको पाइन्छ । त्यसै गरी आ.व. २०६९/७० मा नेपालभर सुटिङ्ग रेन्ज २ वटा रहेका छन् भने र स्वीमिङ्ग पुल पनि २ वटा रहेका छन् । खेलकुद सम्बन्धी विवरण निम्न तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

विकासक्षेत्र अनुसार आ.व. २०६९/७० सम्मको खेलकुद सम्वन्धी विवरण

विकास क्षेत्र	कभर्डहल					रंगशाला			फूटबल फिल्ड
	टेबुल टेनिस	भलिबल	ब्याड मिण्टन	बहू उद्देश्यीय परपज	भार त्तोलन	स्टेडियम	सुटिङ्ग रेन्ज	स्वीमिङ्ग पुल	
पूर्वाञ्चल	१०	१	४	१	–	४	–	–	१
मध्याञ्चल	६	–	२	४	१	४	१	२	–
पश्चिमाञ्चल	६	२	२	–	–	२	–	–	३
मध्य पश्चिमाञ्चल	६	–	१	१	३	१	१	–	–
सुदूर पश्चिमाञ्चल	३	१	–	२	–	१	–	–	–
नेपाल	**३१**	**४**	**९**	**८**	**४**	**१२**	**२**	**२**	**४**
आ. व. २०६२/६३	४६	४	६	९	०	१३	३	०	०
आ. व. २०६३/६४	३४	४	५	४	३	८	२	२	०
आ. व. २०६४/६५	३२	४	७	५	५	७	२	२	९
आ. व. २०६५/६६	२५	४	३	९	४	८	२	२	५
आ. व. २०६६/६७	४६	४	६	९	०	१३	३	२	०
आ. व. २०६७/६८	४६	४	६	९	०	१३	३	२	०
आ. व. २०६८/६९	३१	४	९	८	४	१२	२	२	२

स्रोत : राष्ट्रिय खेलकुद परिषद् ।

सवारी साधन

सवारी साधनहरुलाई सुव्यवस्थित गरी सुरक्षित र सेवामूलक बनाउन नेपालभर संचालन हुने सवारी साधनहरु अनिवार्य दर्ता गर्नुपर्ने व्यवस्था रही आएको छ। नेपालमा आ.व.२०६९/७० मा दर्ता भएका सम्पूर्ण सवारी साधन गरी कुल २०८४८३ रहेको छ। आ.व.२०६८/६९ को तुलनामा आ.व.२०६९/७० मा यो संख्या २२.६ प्रतिशतले बृद्धि भएको देखिन्छ। यस आ.व.२०६९/७० मा दर्ता भएका सम्पूर्ण साधनमध्ये सबै भन्दा बढी मोटरसाईकल १७५३८१ अर्थात कूल दर्ता भएका सम्पूर्ण सवारी साधनको ८४.१ प्रतिशत रहन आएको देखिन्छ। आ.व.२०६९/७० मा यातायात ब्यबस्था विभाग अन्तर्गत कार्यालयहरुमा दर्ता भएका सवारी साधनको विकासक्षेत्र अनुसारको विवरण निम्न तालिकामा दिईएको छ।

विकास क्षेत्र अनुसार आ.व. २०६९/७० मा दर्ता भएका सवारी साधनहरुको विवरण

विकास क्षेत्र	बस	मिनीबस/मिनीट्रक	क्रेन/डोजर/एस्काभेटर/ट्रक/ट्रीपर	कार/जीप/भ्यान	पिकअप	माईक्रो	टेम्पो	मोटर साईकल	ट्याक्टर/पावरटेलर	अन्य	जम्मा
पूर्वाञ्चल	२३८	१११	२२५	९४८	५५३	१२	४८	३७४१६	२२०१	३७	४१७८९
मध्याञ्चल	२२२३	७६९	२४००	७२३२	३८७८	११४	०	८९४०७	४२६६	६६	११०३५५
पश्चिमाञ्चल	६९७	३६०	५८३	११७७	९४९	२७	०	३९२१२	२१७१	४३	४५२१९
मध्य पश्चिमाञ्चल	६१	८०	१११	१९९	३५	५	९	७५८७	७५५	०	८८४२
सुदूर पश्चिमाञ्चल	४४	८	१३	३९	७		०	१७५९	४०२	६	२२७८
नेपाल	**३२६३**	**१३२८**	**३३३२**	**९५९५**	**५४२२**	**१५८**	**५७**	**१७५३८१**	**९७९५**	**१५२**	**२०८४८३**

आ.ब.	बस	मिनीबस/मिनीट्रक	क्रेन/डोजर/एस्काभेटर/ट्रक/ट्रीपर	कार/जीप/भ्यान	पिकअप	माईक्रो	टेम्पो	मोटरसाईकल	ट्याक्टर/पावरटेलर	अन्य	जम्मा
आ.ब.०५८।५९	८६८	४७५	१७९८	४३७९	०	०	२४८	३६११७	३१८९	८६	४७१६०
आ.ब.०५९।६०	४३२	२९८	१२१२	२९०६	५८१	२३२	१७	२९४०४	२४८५	४३	३७६१०
आ.ब.०६०।६१	७३२	२३७	१४७७	७०७९	४७८	८८४	१६	२६५४७	२१९१	५८	३९६९९
आ.ब.०६१।६२	७५३	२८५	१५९२	४७८१	०	५८४	४८	३१२७३	१३७४	२१	४०७११
आ.ब.०६२।६३	१५२८	६६३	२२६३	५११४	३६	६६	६०	४४६१०	६३५		५४९७५
आ.ब.०६३।६४	१५६४	८०६	३२७८	५१५६	७३६	१३८	१२	७२५६८	२९४२	१५३५	८८७३५
आ.ब.०६४।६५	१४१९	११७९	३५९४	४७४१	१५८८	३१	१८	६८६६७	३२९७	२०६	८४७४०
आ.ब.०६५।६६	१८४३	५९३	३६४३	६८५७	१२८७	१२८	२०	८३३३४	४६६३	२०२	१०२५७०
आ.ब.०६६।६७	१८८८	७८०	४५२४	१२२६८	१९७५	१४५	९	१६८७०७	११४६०	३१	२०१७८७
आ.ब.०६७।६८	१६१०	१३७०	१९६९	८५१०	३०८७	११५	२	१३८९०७	७९३७	१३३	१६३६४०
आ.ब.०६८।६९	२०८५	११७०	१३३३	८७११	२९८१	१५५	१०	१४५१३५	८४१३	९१	१७००८४
आ.ब.०६९।७०	३२६३	१३२८	३३३२	९५९५	५४२२	१५८	५७	१७५३८१	९७९५	१५२	२०८४८३
आ.ब.०७०।७१*	१०००	५०५	११६८	५७२१	२८७२	४९	१	८७१७८	४२२७	५१	१०२७७२

* : प्रथम ६ महिनाको तथ्यांक, स्रोत : यातायात व्यवस्था विभाग।

पेट्रोलियम पदार्थ

देशको समग्र विकासको मेरुदण्डको रुपमा रहेको सडक यातायातको विकास र बिस्तारका साथै हवाई यातायातमासमेत निरन्तर वृद्धि हुँदै गईरहेको छ। आ.व.२०६८/६९ को तुलनामा आ.व.२०६९/७० मा प्रत्येक पेट्रोलियम पदार्थको विक्री अवस्थालाई हेदा पेट्रोलमा ११.० प्रतिशत बृद्धि, डिजेलमा ८.० प्रतिशत ह्रास , मट्टितेलमा ४०.९ प्रतिशत ह्रास, हवाई इन्धनमा ५.४ प्रतिशत वृद्धि, एफ.ओ. ४७४.९ प्रतिशत वृद्धि र एल.पि.जीमा १४.१ प्रतिशत वृद्धि भएको देखिन्छ । आ.व.२०६९/७० मा कुल ११६८६१० किलो लिटर बिक्री बितरण भएको बिभिन्न पेट्रोलियम पदार्थहरुमध्ये अन्य आ.व.मा झै डिजेल नै सबभन्दा वढी मात्रामा (५१.१ प्रतिशत) बिक्री भएको पाइन्छ ।

आ.व.२०६९/७० मा विक्री वितरण भई खपत भएको प्रत्येक पेट्रोलियम पदार्थको कुल परिमाणमा पेट्रोल ६०.९ प्रतिशत, डिजेल ६१.० प्रतिशत, मट्टितेल ६५.८ प्रतिशत, हवाई इन्धन ९२.३ प्रतिशत, र एल.पि.जी. ७३.७ प्रतिशत मध्यमाञ्चल विकास क्षेत्रमा बिक्री भएको पाइन्छ । यस्तै पेट्रोलियम पदार्थहरुमा पेट्रोल, डिजेल, मट्टितेल, हवाई इन्धन, एल.पि.जी. सबै विकास क्षेत्रहरुमा विक्री वितरण भएको देखिन्छ। एफ.ओ. पूर्वाञ्चल तथा पश्चिमाञ्चल विकास क्षेत्रहरुमा मात्र विक्री वितरण भएको पाइन्छ। पेट्रोलियम पदार्थहरु सम्वन्धी थप विवरण निम्न तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

विकास क्षेत्र अनुसार पेट्रोलियम पदार्थको विक्री वितरण, आ.व. २०६९/७० (परिमाण कि.लि.मा)

विकास क्षेत्र	पेट्रोल	डिजेल	मट्टितेल	हवाई इन्धन	एफ.ओ	एल.डि.ओ	एल.पि.जी. (टनमा)
पूर्वाञ्चल	३६५११	१२८०७२	३२२६	२२३७	२४५०	२५८	२८१२५
मध्यमाञ्चल	१३५०४९	३६३८५१	१६२६५	१०६९०५			१५२६१३
पश्चिमाञ्चल	३४६६९	१५०११	३९१५	२४२३	५१		१२२३२
मध्य पश्चिमाञ्चल	९१५०	५५६८१	९३८	३५३०			११७२५
सुदूर पश्चिमाञ्चल	६२९७	३४१३२	३६५	६९१			२२३८
नेपाल	२२१६७६	५९६७४७	२४७०९	११५७८६	२५०१	२५८	२०६९३३

पेट्रोलियम पदार्थको तुलनात्मक विक्री वितरण (परिमाण कि.लि.मा)

आर्थिक वर्ष	पेट्रोल	डिजेल	मट्टितेल	हवाई इन्धन	एफ.ओ	एल.डि.ओ	एल.पि.जी. (टनमा)
०५६/५७	५५५८९	३१०५६१	३३११२०	५६८४९	२६८११	३९८९	३०६२७
०५७/५८	५९२४५	३२६०६०	३१६३८१	६३१३०	२०९३४	३४१६	४०१०२
०५८/५९	६३२७१	२८६२३३	३८६५९२	४७४५२	१८१८८	२४११	४८७५७
०५९/६०	६७४५७	२९९९७३	३४८६२०	५२८३९	१४४९६	६१०	५६०७९
०६०/६१	६७५८६	२९९७३०	३१०८२६	६४०४१	१२६५३	५७७	६६१४२
०६१/६२	७५९८९	३१५३६८	२३९३२८	६६८२५	२६९६	८८	७७५९४
०६२/६३	८०९८९	२९४३२९	२२६६३७	६४३३५	३६९५	२९०	८१००५
०६३/६४	१०१९१२	३०६६८७	१९७८५०	६३७७८	४५५८	१७९	९३५६२
०६४/६५	१००८४२	३०२७०६	१५५२१५	६८९३८	२९१८	३०६	९६८३७
०६५/६६	१२४१६९	४६६४६८	७००८९	६८९३५	२१७१	३७७	११५८१३
०६६/६७	१६२२७५	६१२५०५	५५७८८	८२६३१	२५८९	२३८	१४११७१
०६७/६८	१८७६४१	६५५१२८	४९४९५	१०१३१४	१४१५	२२७	१५९२८६
०६८/६९	१९९७४८	६४८५१४	४१८०८	१०९८०८	४३५	०	१८१४११

स्रोत : नेपाल आयल निगम लि. ।

द्रष्टव्य : F.O.: Furnish Oil, L.D.O.: Light Diesel Oil, L.P.G.: Light Petrolium Gas

सवारी दुर्घटना

सामान्यतया सवारी चालकले सवारी साधनलाई नियन्त्रण गर्न नसकि सडकमा घट्न जाने घटना नै सवारी दुर्घटना हो । विशेष गरी चालक तथा उसको सहयोगीको दुरदर्शिताको अभाव, सतर्कताको अभाव तथा सच्चरित्रताको अभाव, सवारी नियमको पालनाको अभाव, सडक तथा सवारी साधनको अवस्थाबाट पनि सवारी दुर्घटना हुनसक्छ। नेपालमा पनि वर्षेनी त्यस्ता सवारी दुर्घटना भई जनधनको क्षति हुदै आएको छ। यस क्रममा आ.व.२०६९/७० मा ८४८४ संख्यामा सवारी दुर्घटना भएको र दुर्घटनाबाट १३,८०२ व्यक्तिहरु प्रत्यक्ष रुपमा प्रभावित भएको पाइन्छ । ती प्रभावित व्यक्तिहरुमध्ये १,८१६ जनाको मृत्यु हुनाको साथै अन्य प्रभावित व्यक्तिहरुमा ३९८६ गम्भीर रुपले तथा ८००० साधारण घाईते भएको देखिन्छ ।

सवारी दुर्घटना तथा यसबाट प्रभावित व्यक्तिहरुको स्थितिलाई क्षेत्रगत ट्राफिक कार्यालयको तथ्याङ्क अनुसार हेर्ने हो भने महानगर/उपत्यका भित्र ४७७० संख्यामा भएको सवारी दुर्घटनाबाट ३८२५ व्यक्तिहरु प्रभावित भएको देखिन्छ भने पू.क्षे.ट्रा.प्र.कार्यालय, ईटहरीमा १५८७ बाट ३६१३, म.क्षे.ट्रा.प्र.कार्यालय पथलैयामा ९०५ बाट २४२२, प.क्षे.ट्रा.प्र. कार्यालय बुटवलमा ६३४ बाट १९२८, मप. क्षे.ट्रा.प्र. कार्यालय कोहलपुरमा ४४३ बाट १५१७ र सूप.क्षे.ट्रा.प्र.कार्यालय अत्तरिया, कैलालीमा ११४५ बाट ४९७ जना व्यक्तिहरु प्रभावित भएको देखिन्छ। सवारी दुर्घटना सम्वन्धी थप विवरण निम्न तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

आ.व. २०६९/७० को क्षेत्रगत सवारी दुर्घटनाको विवरण :

विकास क्षेत्र	सवारी साधन दुर्घटना संख्या	घाइते			मृत्यु	प्रभावित भएका जम्मा
		गम्भीर	साधारण	जम्मा		
महानगर/उपत्यका भित्र	४७७०	२४६	३४३१	३६७७	१४८	३८२५
पू.क्षे.ट्रा.प्र.का. ईटहरी	१५८७	१४१४	१७९०	३२०४	४०९	३६१३
म.क्षे.ट्रा.प्र.का. पथलैया	९०५	८५५	११३८	१९९३	४२९	२४२२
प.क्षे.ट्रा.प्र.का. बुटवल	६३४	७५०	७१४	१४६४	४६४	१९२८
मप.क्षे.ट्रा.प्र.का. कोहलपुर	४४३	५७५	७१२	१२८७	२३०	१५१७
सूप.क्षे.ट्रा.प्र.का.अत्तरिया ,कैलाली	१४५	१४६	२१५	३६१	१३६	४९७
नेपाल	**८४८४**	**३९८६**	**८०००**	**११९८६**	**१८१६**	**१३८०२**

सवारी दुर्घटना सम्बन्धी तुलनात्मक विवरणः

क्षेत्र	दुर्घटना संख्या	घाइते			मृत्यु	प्रभावित भएका जम्मा
		गम्भीर	साधारण	जम्मा		
आ.व. २०५७/५८	१०३४			९११	१९५	११०६
आ.व. २०५८/५९	१०२३			४९	१०३८	१०८७
आ.व. २०५९/६०	१०६९			११६	१०३९	११५५
आ.व. २०६०/६१	१००६			१०१४	४६	१०६०
आ.व. २०६१/६२	९५२			१२६४	११३९	२४०३
आ.व. २०६२/६३	५२६९	१८६६	३६५५	५५२१	८२८	६३४९
आ.व. २०६३/६४	४५४५	२५८३	५३४५	७९२८	९५३	८८८१
आ.व. २०६४/६५	४६३७	२६६३	५२४५	७९०८	११३१	९०३९
आ.व. २०६५/६६	८३५३	३६०९	६४५७	१००६६	१३५६	११४२२
आ.व. २०६६/६७	७४३८	७३८३	४१३०	११५१३	१७३४	१३२४७
आ.व. २०६७/६८	८८०३	४७०१	८५०३	१३२०४	१६८९	१४८९३
आ.व. २०६८/६९	८८९२	४०१८	७८११	११८२९	१८३७	१३६६६

स्रोतः प्रहरी प्रधान कार्यालय, कार्य विभाग, ट्राफिक निर्देशनालय, नक्साल ।

दैवी प्रकोप

अप्रत्यासित रुपले घट्ने घटनाहरु तथा दुर्घटनाहरु जसलाई मानिसको प्रयास, स्रोत र साधन आदिले नियन्त्रण गरी घटना हुनवाट रोक्न सकिंदैन, त्यसलाई दैवी प्रकोप भनिन्छ। भुकम्प, बाढी पहिरो, आगलागी, माहामारी, हुरिवतास, हिमपात र चट्याङ्ग आदि दैवी प्रकोपका विभिन्न रुपहरु हुन । दैवी प्रकोपका कारणले समाजले धेरै धन/जनको क्षति भोग्नु परिरहेको छ ।

बाढी पहिरो

बाढी पहिरोका कारणले २०७० सालमा मुलुकभर २१० व्यक्ति तथा २५७ पशुको मृत्यु भएका छन् भने १०६५ घर परिवारहरु प्रभावित हुनुको साथै उल्लेखनीय रुपमा धन सम्पति क्षति हुनपुगेको देखिन्छ। विभिन्न आ.व. मा बाढी पहिरोबाट हुन गएको धन/जनको क्षतिको विवरण निम्न तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

बाढी पहिरोको कारणले भएको क्षतिको विवरण

आ.व./वर्ष	मानिस			प्रभावित परिवार	पशु मृत्यु	अनुमानित क्षति मुल्य रु.
	मृत्यु	हराएको	घाइते			
आ.व.०५८/५९	८७९	४२	५३१	७७७७७	४००८	९१८८८३८६०
आ.व.०५९/६०	२१३	५८	७०	६०५१	१८३४	२३३४४६८००
आ.व.०६०/६१	१३१	११	२४	१४२३८	४९५	२१९२८९७६०
आ.व.०६१/६२	१४१	२०	३१	२०८८	३६०	१३१५६१४१५
आ.व.०६२/६३	११४	३०	३९	१८३८५	९९८०	२८८६२७५५४
आ.व.०६३/६४	७७	१	४२	१४२७	५११	७७८७१८८९
आ.व.०६४/६५	१३६	२	१९४	११४४३०	२१४६६	१७७७४२८७३८
आ.व.०६५/६६	१३२	४	२१	२०६३०	६८६४	
आ.व.०६६/६७	२४०	१३	१२५	१४२२६	११४७	३१७३७८३७५
२०६८	२३९	११७	१००	४३२	७६	५५७८३१३००
२०६९	१२०	४७	४५	२३६	१२४	५२९७३५००
२०७०	२१०	१५५	५८	१०६५	२५७	१५५७६८४२४८

रुस्रोत : गृह मन्त्रालय, राष्ट्रिय आपत्कालीन कार्य संचालन केन्द्र ।

आगलागी

आगलागीबाट २०७० सालमा मुलुकभरी ५९ जना मानिसको मृत्यु , घर तथा गोठ गरी जम्मा १९९१ जल्दा १६६२८१६९०० रुपैया मूल्य बराबरको धन सम्पति समेत जलेर नष्ट भएको देखिन्छ । आगलागीबाट भएको क्षति सम्वन्धी विवरण निम्न तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

आगलागीबाट भएको क्षतिको विवरण

आ.व./वर्ष	मानिस		प्रभावित परिवार	पशु मृत्यु	नष्ट भएका घर गोठ	अनुमानित क्षति मुल्य रु.
	मृत्यु	घाइते				
आ.व.०५८/५९	१४	६	१४४३	१००	१६३०	९१६३८८२६
आ.व.०५९/६०	१६	८२	१०४२	२८५	१२८०	७३४४४३०००
आ.व.०६०/६१	६	१५	३९७	२१५	४१५	४१८३१९१२
आ.व.०६१/६२	२८	५६	२०७८	३६२	२२३५	२४७७५७१४०
आ.व.०६२/६३	३	३४	६२६	११८	५०८	११२९०५०५६
आ.व.०६३/६४	२०	६	१२८	१६५	१३९	१७१४७७५५
आ.व.०६४/६५	४८	४१	७५७९	४६६	४०१९	२२१४२६२७२
आ.व.०६५/६६	११	२	५६९	१४१	३०९	६८४९८२०४
२०६८	७१	११४	१५४	४४५	१६२५	८२१२७१६४४
२०६९	६४	१३७	३६६२	१००२	५०८४	१४०७९२८९३९
२०७०	५९	१२४	४२३	४५२	१९९१	१६६२८१६९००

स्रोत : गृह मन्त्रालय, राष्ट्रिय आपत्कालीन कार्य संचालन केन्द्र ।

अपराध

समाजमा घट्ने विभिन्न अपराधिक कृयाकलापले समाजमा नकरात्मक प्रभाव पारेको हुन्छ । अपराधलाई सामाजिक विकृतिको रुपमा लिन सकिन्छ । सामाजिक विकासको एउटा रोगको रुपमा रहेको अपराध तथा सो सम्बन्धी गतिविधिहरुको विश्लेषण गरी सो बाट सुरक्षित रहनको लागि आवश्यक पर्ने ऐन, नियम, नीति तर्जुमा र कार्यान्वयन हुनुपर्ने आवश्यकता देखिन्छ । नेपालमा आ.व. २०६९/७० मा जम्मा २२६३२ अपराधिक घटनाहरु दर्ता भएको पाईन्छ । सो को विस्तृत विवरण निम्न तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

अपराध शीर्षक अनुसार क्षेत्र गत विवरण, २०६९/७०

	अपराध शीर्षक	पूर्व क्षेत्र	मध्य क्षेत्र (उपत्यका बाहेक)	उपत्यका	पश्चिम क्षेत्र	मध्य पश्चिम क्षेत्र	सुदूर पश्चिम क्षेत्र	कुल जम्मा
ज्यान सम्बन्धी अपराध	खुन डाँका	५	१	१				७
	कर्तव्य ज्यान	१८१	१६८	५८	१०२	११५	५५	६७९
	विषको प्रयोग	०						०
	ज्यान मार्ने उद्योग	१४९	१४४	१०२	५७	७१	२८	५५१
	भवितव्य ज्यान	५०३	३९०	३५७	३६८	३१८	१२८	२०६४
	फुटकर ज्यान	३६	१८६	१९५	१८८	८२	७१	७५८
	गौवध	१६	२	१	१०	१		३०
	गर्भपतन	६	१४	१	२	३	२	२८
	जम्मा	**८९६**	**९०५**	**७१५**	**७२७**	**५९०**	**२८४**	**४११७**
आत्महत्या	विष खाएर	२५०	२८०	१०४	१९६	१८३	१३७	११५०
	आगो लगाएर	६	८	४	८		१	२७
	झुण्डिएर	५९७	४३२	२८४	६२४	४५५	२७३	२६६५
	हाम फालेर	१४	११	७	३०	६	२	७०
	करेन्ट लगाएर		७					७
	औजार,हतियारबाट	२	५	४	३	३	३	२०
	तातो पानी खन्याएर आत्महत्या		१					१
	डुबेर	३	१४	१	१३	१	३	३५
	जम्मा	**८७२**	**७५८**	**४०४**	**८७४**	**६४८**	**४१९**	**३९७५**

	अपराध शीर्षक	पूर्व क्षेत्र	मध्य क्षेत्र (उपत्यका बाहेक)	उपत्यका	पश्चिम क्षेत्र	मध्य पश्चिम क्षेत्र	सुदूर पश्चिम क्षेत्र	कुल जम्मा
चोरी सम्बन्धी अपराध	रहजनी चोरी			४	४	१	३	१२
	नकवजनी चोरी	२	२	२७	११		९	५१
	जबरजस्ती चोरी	४	२	४४	७	२	४	६३
	साधारण चोरी	१६८	२०६	१७३	९८	६९	३८	७५२
	सवारी चोरी	१	२	३२	१	२		३८
	पुरातात्विक चोरी							०
	चौपाया चोरी	१०			१	१	१	१३
	जम्मा	**२११**	**२३७**	**३०२**	**१३४**	**९५**	**६३**	**१०४२**
संगठित तथा आर्थिक अपराध सम्बन्धी	जुवा	१५	३०	७८	३७	२२	६	१८८
	खोटा चलन	०	११	५	२	६		२४
	ठगी सम्बन्धी	७४	३९	२१४	३७	२३	१३	४००
	लागु औषध	३४६	६१६	२७७	४४१	१४२	२५	१८४७
	कालो बजार	४	१४	९	३	२		३२
	प्राचिन स्मारक	१	१	५		२		९
	चन्दा संकलन सम्बन्धी	५	२	२	१	२	१	१३
	सरकारी छाप दस्तखत किर्ते	३२	२०	५६	१४	८	५	१३५
	राहदानी सम्बन्धि	१	१	१०				१२
	व्यक्ति अपहरण	२०	२७	२०	६	१३	२	८८
	हातहतियार खरखजाना	७२	६९	३७	३८	४१	१४	२७१
	जम्मा	**५७०**	**८३०**	**७१३**	**५७९**	**२६१**	**६६**	**३०१९**
सामाजिक अपराध	के.सा.अ.	१३२०	९९६	२६३६	१४११	३७०	१८२	६९१५
	नागरिकता सम्बन्धी	३०	६०	८	९	१०	३	१२०
	कुटपिट अंगभंग	१५	३२	३	३	५	२	६०
	राज्य विरुद्ध अपराध							०
	धर्म परिवर्तन							०
	आ.व.संरक्षण ऐन				१	१		२
	आवश्यक सेवा संचालन ऐन							०
	जातीय छुवाछुत	१	४		२	३	२	१२
	जम्मा	**१३६६**	**१०९२**	**२६४७**	**१४२६**	**३८९**	**१८९**	**७१०९**
महिला तथा बालबालिका सम्बन्धी अपराध	मानब बेच बिखन (जि.मा.वे.)	३५	३४	२२	२६	२०	७	१४४
	बहु विवाह	१०५	५४	४६	७२	५२	२१	३५०
	बलविवाह	१	८	०	३	७		१९
	जवरजस्ती करणी	२१७	१२९	८९	१०५	९७	४०	६७७
	ज.ज.क. उद्योग	७८	५४	२३	३२	३९	१९	२४५
	बोक्सीको आरोप	४	८		३	३		१८
	अप्राकृतिक मैथुन	३	२			४	२	११
	घरेलु हिंसा	१			२	१		४
	जम्मा	**४४४**	**२८९**	**१८०**	**२४३**	**२२३**	**८९**	**१४६८**

निजामती कर्मचारी

निजामती सेवामा रही कर्मचारी वर्गले जनताको हित र कल्याणको निमित्त महत्वपूर्ण भूमिका खेलेका हुन्छन् । यस क्रममा नेपाल सरकारको कार्य संचालनको लागि अर्थात देशको दैनिक प्रशासन सूचारु रुपले संचालन गर्न विभिन्न मन्त्रालय एवं निकायहरु अर्न्तगत साधारण तर्फ प्राविधिक तथा अप्राविधिक निजामती कर्मचारीको पद व्यवस्था गरिएको छ । २०७१ ज्येष्ठ ६ गतेसम्म प्राप्त पद लगतको विवरण अनुसार हाल निजामती सेवामा ६७२०७ पुरुष र १२५७१ महिला गरी जम्मा ७९,७७८ कर्मचारीहरु विभिन्न श्रेणी/तहमा कार्यरत छन् ।

नेपालको निजामती सेवामा प्राप्त कर्मचारीहरुको विवरण अनुसार राजपत्रांकित तर्फ १८.११ प्रतिशत, राजपत्रअनंकित तर्फ ३६.५९ प्रतिशत, श्रेणीविहिन तर्फ २५.२२ तथा स्वास्थ सेवामा २०.०८ प्रतिशत कर्मचारीहरु कार्यरत रहेको पाइन्छ । लिङ्ग अनुसार हेर्ने हो भने नेपालको निजामती सेवामा कार्यरत कुल कर्मचारीहरु मध्ये १५.७६ प्रतिशत महिला कर्मचारीहरु छन् । त्यसैगरी राजपत्रांकित, राजपत्रअनंकित, स्वास्थ सेवा र श्रेणीविहिनमा महिला कर्मचारीहरुको प्रतिशत क्रमसः ७.८८, १३.०७, ३८.२२ र ७.४३ रहेको पाइन्छ ।

नेपालका निजामती कर्मचारीको दरवन्दी तथा कार्यरत कर्मचारीहरु सम्वन्धी थप विवरण निम्न तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

मिति २०७१ ज्येष्ठ ६ गते प्राप्त विवरण अनुसार निजामती कर्मचारीको तह अनुसार कार्यरत महिला तथा पुरुषको संख्या

श्रेणी /तह	पुरुष	महिला	जम्मा	पुरुष (प्रतिशत)	महिला (प्रतिशत)	जम्मा (प्रतिशत)
श्रेणी	**५७३०९**	**६४४८**	**६३७५७**	**८९.८९**	**१०.११**	**७९.९२**
राजपत्राङ्कित	**१३३१२**	**११३८**	**१४४५०**	**९२.१२**	**७.८८**	**१८.११**
विशिष्ट श्रेणी (मुख्य सचिव)	१	०	१	१००.००	०.००	०.००
विशिष्ट श्रेणी	४८	१	४९	९७.९६	२.०४	०.०६
रा.प. प्रथम श्रेणी	५०१	२०	५२१	९६.१६	३.८४	०.६५
रा.प. द्वितीय श्रेणी	३०६५	१२८	३१९३	९५.९९	४.०१	४.००
रा.प. तृतीय श्रेणी	९६९७	९८९	१०६८६	९०.७४	९.२६	१३.३९

श्रेणी/तह	पुरुष	महिला	जम्मा	पुरुष (प्रतिशत)	महिला (प्रतिशत)	जम्मा (प्रतिशत)
राजपत्रअनङ्कित	**२५३७१**	**३८१६**	**२९१८७**	**८६.९३**	**१३.०७**	**३६.५९**
रा.प.अ. प्रथम श्रेणी	१३६०६	१७८४	१५३९०	८८.४१	११.५९	१९.२९
रा.प.अ. द्धितीय श्रेणी	१००२४	१८९१	११९१५	८४.१३	१५.८७	१४.९४
रा.प.अ. तृतीय श्रेणी	१४४६	१३२	१५७८	९१.६३	८.३७	१.९८
रा.प.अ. चतुर्थ श्रेणी	२८१	९	२९०	९६.९०	३.१०	०.३६
रा.प.अ. पाँचौं श्रेणी	१४	०	१४	१००.००	०.००	०.०२
श्रेणी विहिन	**१८६२६**	**१४९४**	**२०१२०**	**९२.५७**	**७.४३**	**२५.२२**
स्वास्थ	**९८९८**	**६१२३**	**१६०२१**	**६१.७८**	**३८.२२**	**२०.०८**
सहायक पहिलो	०	०	०	०.००	०.००	०.००
सहायक दोस्रो	११	५९	७०	१५.७१	८४.२९	०.०९
सहायक तेस्रो	८५६	१५७५	२४३१	३५.२१	६४.७९	३.०५
सहायक चौथो	१८०९	१४१४	३२२३	५६.१३	४३.८७	४.०४
सहायक पाचौ	३३६२	१७०४	५०६६	६६.३६	३३.६४	६.३५
वरिष्ठ पाचौ	४१५	३९०	८०५	५१.५५	४८.४५	१.०१
अधिकृत छैठौ	२३६५	७५३	३११८	७५.८५	२४.१५	३.९१
अधिकृत सातौ	६०६	११५	७२१	८४.०५	१५.९५	०.९०
अधिकृत आठौं	२०६	६४	२७०	७६.३०	२३.७०	०.३४
अधिकृत नवौ	१५३	३०	१८३	८३.६१	१६.३९	०.२३
अधिकृत दशौं	६६	११	७७	८५.७१	१४.२९	०.१०
अधिकृत एघारौ	४६	८	५४	८५.१९	१४.८१	०.०७
अधिकृत बारौ	३	०	३	१००.००	०.००	०.००
जम्मा	**६७२०७**	**१२५७१**	**७९७७८**	**८४.२४**	**१५.७६**	**१००.००**

स्रोतः निजामती किताबखाना हरिहरभवन, पुल्चोक ।

मिति २०७१ जेष्ठ ६ गते प्राप्त विवरण अनुसार निजामती कर्मचारीको तह अनुसार दरबन्दी संख्या :

क्रस	सेवा	अप्राविधिक											प्राविधिक									तहगत दरबन्दी संख्या	कुल दरबन्दी संख्या
		राजपत्रांकित					राजपत्रअनंकित						राजपत्रांकित				राजपत्रअनंकित						
		विशिष्ट (मु.स.)	विशिष्ट	प्रथम	द्वितीय	तृतीय	प्रथम	द्वितीय	तृतीय	चतुर्थ	पाँचौ	श्रेणी विहिन	विशिष्ट	प्रथम	द्वितीय	तृतीय	प्रथम	द्वितीय	तृतीय	चतुर्थ	श्रेणी विहिन		
१	आ.यो. तथा तथ्यांक													४	५०	१०४	१९७	७१					**४२६**
२	कृषि													५९	२५९	७९५	१६६५	२२३१	२१८	१०३			**५३३०**
३	प्रशासन	१	४५	१९२	९९१	३९६२	८९०५	१०१७५	२०६६	२१६	२	२३०८७											**४९६४२**
४	बन													३०	१५३	३६८	१४३०	१६	८२६	२२९	३१९५		**६२४७**
५	शिक्षा			१९	१३५	३६४	२४८							११	३५	५२३	३७५	१३२	६				**१८४८**
६	संवैधानिक														१								**१**
७	संसद												३	७	३३	५८		२०			४७		**१६८**
८	स्वास्थ्य																					२८६४४	**२८६४४**
९	विविध				९	११४	६८३	१६७	५३	६८९		७२		३	५२	३८५	१०२१	१९९	१२१	३	१६		**३५८७**
१०	इन्जिनियरीङ.													१३३	७७४	२३८४	२९६१	२०५६	५५५	३१७	२१४९		**११३२९**
११	न्याय		५	३५	१५०	३१८	४५६	१२१					५	४१	११९	४४८	६७७	१३८१	२				**३७५८**
१२	परराष्ट		५	२२	५३	६५	९१	१८															**२५४**
१३	लेखा परिक्षण												४	१४	८६	१६७	८२	२५					**३७८**
दरवन्दी		**१**	**५५**	**२६८**	**१३३८**	**४८२३**	**१०३८३**	**१०४८१**	**२३१९**	**९०५**	**२**	**२३१५९**	**१२**	**३०२**	**१५६२**	**५२३२**	**८४०८**	**६१३१**	**१७२८**	**६५२**	**५४०७**	**२८६४४**	**११६१२**

स्रोतः निजामती किताबखाना हरिहरभवन, पुल्चोक ।

* स्वास्थ्य सेवा अर्न्तगत सहायक पहिलो देखि अधिकृत बारौ सम्मको जोड ।

विभिन्न समयावधिमा निजामती सेवामा रहेको कर्मचारीको कुल दरबन्दी संख्या

आ.व.	राजपत्रांकित		राजपत्रअनंकित		श्रेणीबिहिन	जम्मा
	अप्राबिधिक	प्राबिधिक	अप्राबिधिक	प्राबिधिक		
आ.व.०५६/५७	४०२७	६९४०	२६१७६	३४१७१	३२५४९	१०३८६३
आ.व.०५७/५८	३९०३	६९९२	२५७४६	३७२११	३२६९६	१०६५४८
आ.व.०५८/५९	३३६८	५४१२	२२११८	२८५५७	२९०८०	८८५३५
आ.व.०५९/६०	३९३१	६९९३	२५६४३	३४६९८	२७९०६	९९१७१
२०६२ आषाढ मसान्तसम्म	३९४४	६२२२	२४७७९	३२७२२	३०३००	९७९६७
२०६४ फागुन ११	३८६६	६९१७	२५७८०	३२७४५	२८७३८	९८०४६
२०६६ आषाढ १५	४१९५	७०८१	२७३४६	३३४१०	२८७७६	१००८०८
२०६७ वैशाख १५	४९०९	७५१४	२८३७७	३३७३८	२९२९३	१०३८३१

स्रोतः निजामती किताबखाना हरिहरभवन, पुल्चोक ।

केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग अन्तर्गतका तथ्याङ्क कार्यालयहरुको सम्पर्क विवरण

क्र.सं.	तथ्याङ्क कार्यालय	कार्यक्षेत्र जिल्लाहरु	फोन/फ्याक्स नं.	इमेल
१	पाँचथर	ताप्लेजुङ, पाँचथर, इलाम	024-520116	bsopatchthar@cbs.gov.np
२	मोरङ	मोरङ, झापा	021-524362	bsomorang@cbs.gov.np
३	सुनसरी	सुनसरी, सप्तरी	025-560109	bsosunsari@cbs.gov.np
४	धनकुटा	धनकुटा, तेह्रथुम	026-520262	bsodhankuta@cbs.gov.np
५	भोजपुर	संखुवासभा, भोजपुर	029-420104	bsobhojpur@cbs.gov.np
६	ओखलढुङ्गा	सोलुखुम्बु, ओखलढुङ्गा	037-520124	bsookhaldhunga@cbs.gov.np
७	उदयपुर	खोटाङ, उदयपुर	035-420109	bsoudayapur@cbs.gov.np
८	धनुषा	धनुषा, सिराहा	041-520404	bsodhansuha@cbs.gov.np
९	महोत्तरी	महोत्तरी, सर्लाही	044-520028	bsomahottari@cbs.gov.np
१०	सिन्धुली	सिन्धुली, रामेछाप	047-520128	bsosindhuli@cbs.gov.np
११	काभ्रे	दोलखा, सिन्धुपाल्चोक, काभ्रे	011-490748	bsokavrepalanchowk@cbs.gov.np
१२	काठमाडौं	ललितपुर, भक्तपुर, काठमाडौं	01-4781255	bsokathmandu@cbs.gov.np
१३	नुवाकोट	नुवाकोट, रसुवा	010-560252	bsonuwakot@cbs.gov.np
१४	मकवानपुर	मकवानपुर, धादिङ	057-523682	bsomakawanpur@cbs.gov.np
१५	पर्सा	बारा, पर्सा, रौतहट	051-521033	bsoparsa@cbs.gov.np
१६	चितवन	चितवन, नवलपरासी	056-520509	bsochitwan@cbs.gov.np
१७	गोरखा	गोरखा, लमजुङ, मनाङ	064-420198	bsogorkha@cbs.gov.np
१८	कास्की	कास्की, तनहुँ	061-465313	bsokaski@cbs.gov.np
१९	स्याङ्जा	स्याङजा, पर्वत	063-420119	bsosyangja@cbs.gov.np
२०	बागलुङ	मुस्ताङ, म्याग्दी, बागलुङ	068-520276	bsobaglung@cbs.gov.np
२१	पाल्पा	पाल्पा, गुल्मी	075-520512	bsopalpa@cbs.gov.np
२२	कपिलवस्तु	रुपन्देही, कपिलवस्तु, अर्घाखाँची	076-560061	bsokapilbastu@cbs.gov.np
२३	प्युठान	प्युठान, रोल्पा	086-460247	bsopyuthan@cbs.gov.np
२४	रुकुम	रुकुम, जाजरकोट	088-680353	bsorukum@cbs.gov.np
२५	दाङ	सल्यान, दाङ	082-560018	bsodang@cbs.gov.np
२६	बाके	बाँके, बर्दिया	081-523563	bsobanke@cbs.gov.np
२७	सुर्खेत	सुर्खेत, दैलेख, कालीकोट	083-520204	bsosurkhet@cbs.gov.np
२८	जुम्ला	डोल्पा, जुम्ला, मुगु	087-520034	bsojumla@cbs.gov.np
२९	बाजुरा	हुम्ला, बाजुरा	097-541019	bsobajura@cbs.gov.np
३०	डोटी	अछाम, डोटी	094-440153	bsodoti@cbs.gov.np
३१	कञ्चनपुर	कैलाली, कञ्चनपुर	099-521347	bsokanchanpur@cbs.gov.np
३२	डडेलधुरा	बझाङ, डडेलधुरा	096-420185	bsodadeldhura@cbs.gov.np
३३	दार्चुला	बैतडी, दार्चुला	093-420136	bsodarchula@cbs.gov.np

Phone : 4245913, 4245946, 4245947, 4245948, 4265006, 42245848, 4241801, 4241803, 4229406, 4255017

Fax : 977-1-4227720

P.O. Box : 11031

E-mail : publication@cbs.gov.np

URL : www.cbs.gov.np